

MONOGRAFIA
POKONFERENCYJNA

SCIENCE, RESEARCH, DEVELOPMENT
ECONOMY. MANAGEMENT #2

London
27.02.2018

U.D.C. 330+339.138+658+657+336.71+339+082

B.B.C. 94

Z 40

Zbiór artykułów naukowych recenzowanych.

(1) Z 40 Zbiór artykułów naukowych z Konferencji Międzynarodowej Naukowo-Praktycznej (on-line) zorganizowanej dla pracowników naukowych uczelni, jednostek naukowo-badawczych oraz badawczych z państw obszaru byłego Związku Radzieckiego oraz byłej Jugosławii.

(27.02.2018) - Warszawa, 2018. - 64 str.

ISBN: 978-83-66030-07-7

Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour»

Adres wydawcy i redakcji: 00-728 Warszawa, ul. S. Kierbedzia, 4 lok.103

e-mail: info@conferenc.pl

Wszelkie prawa autorskie zastrzeżone. Powielanie i kopiowanie materiałów bez zgody autora jest zakazane. Wszelkie prawa do artykułów z konferencji należą do ich autorów.

W artykułach naukowych zachowano oryginalną pisownię.

Wszystkie artykuły naukowe są recenzowane przez dwóch członków Komitetu Naukowego.

Wszelkie prawa, w tym do rozpowszechniania i powielania materiałów opublikowanych w formie elektronicznej w monografii należą Sp. z o.o. «Diamond trading tour».

W przypadku cytowań obowiązkowe jest odniesienie się do monografii.

Nakład: 80 egz.

«Diamond trading tour» © Warszawa 2018

ISBN: 978-83-66030-07-7

Redaktor naukowy:

W. Okulicz-Kozaryn, dr. hab, MBA, Institute of Law, Administration and Economics of Pedagogical University of Cracow, Poland; The International Scientific Association of Economists and Jurists «Consilium», Switzerland.

KOMITET NAUKOWY:

W. Okulicz-Kozaryn (Przewodniczący), dr. hab, MBA, Institute of Law, Administration and Economics of Pedagogical University of Cracow, Poland; The International Scientific Association of Economists and Jurists «Consilium», Switzerland;

C. Беленцов, д.п.н., профессор, Юго-Западный государственный университет, Россия;

Z. Čekerevac, Dr., full professor, «Union - Nikola Tesla» University Belgrade, Serbia;

Р. Латыпов, д.т.н., профессор, Московский государственный машиностроительный университет (МАМИ), Россия;

И. Лемешевский, д.э.н., профессор, Белорусский государственный университет, Беларусь;

Е. Чекунова, д.п.н., профессор, Южно-Российский институт-филиал Российской академии народного хозяйства и государственной службы, Россия.

KOMITET ORGANIZACYJNY:

A. Murza (Przewodniczący), MBA, Ukraina;

A. Горохов, к.т.н., доцент, Юго-Западный государственный университет, Россия;

A. Kasprzyk, Dr, PWSZ im. prof. S. Tarnowskiego w Tarnobrzegu, Polska;

A. Malovychko, dr, EU Business University, Berlin – London – Paris - Poznań, EU;

S. Seregina, independent trainer and consultant, Netherlands;

M. Stych, dr, Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska;

A. Tsimayeu, PhD, associate Professor, Belarusian State Agricultural Academy, Belarus.

Recenzenci:

L. Nechaeva, PhD, Instytut PNPU im. K.D. Ushinskogo, Ukraina;

М. Ордынская, профессор, Южный федеральный университет, Россия.

WSPÓŁORGANIZATORZY:

The East European Scientific Group (Azerbaijan, Belarus, Poland, Serbia, Ukraine),
Virtual Training Centre «Pedagog of the 21st Century»,
Global Management Journal.

PROBLEMS OF RESTRUCTURING OF UKRAINIAN ENTERPRISES

Yamnenko H. Y. 6

ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА

Ніколюк О. В., Лівінський А. І. 9

АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Дзюрах Ю.М. 12

ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ

Миколайович Р.В., Пустовіт В. М. 15

**ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ КАПІТАЛ ПІДПРИЄМСТВА: ОСОБЛИВОСТІ
ФОРМУВАННЯ**

Семенова В. Г. 18

**КЛАСТЕРНИЙ АНАЛІЗ В ОЦІНЦІ ДЕМОГРАФІЧНИХ ПРОЦЕСІВ
ТА РИЗИКІВ В УКРАЇНІ**

Лапшин І.М. 20

**МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СКЛАДОВИХ СИСТЕМИ
УПРАВЛІННЯ ІННОВАТОРАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ**

Корнух О.В. 25

**DEVELOPMENT OF AGROECOLOGICAL CLUSTER “HORVONORY”
AND ITS IMPORTANCE FOR REVITALIZATION OF RURAL TOURISM
IN THE LVIV REGION**

Vazhynskyy F.A., Kolodiychuk A.V. 27

РАСПРЕДЕЛЕНИЕ И СОБСТВЕННОСТЬ

Мач. В.Я. 30

**МАКСИМІЗАЦІЯ РІВНЯ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ КАПІТАЛУ
ПІДПРИЄМСТВА ЗА ДОПОМОГОЮ ФІНАНСОВОГО ЛЕВЕРЕДЖА**

Петренко О.П., Шевченко А.А. 37

**ПЛАНУВАННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ ОНОВЛЕННЯ ВИНОГРАДНИХ
НАСАДЖЕНЬ**

Топов А.Г. 40

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДІАГНОСТИКИ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Бурденюк Т.Г. 43

НАУКОВО – ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ІННОВАЦІЙ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Добрянська Н.А., Попович В.В., Згадова Н.С. 48

IMPROVING THE SYSTEM OF PAYMENT RELATIONS WITH SUPPLIERS AT INDUSTRIAL ENTERPRISES

Zhyvets A, Tverdohlib L.M., Zdravhevska L.S. 50

GEOINFORMATION TECHNOLOGIES IN LAND MANAGEMENT

Shchepak V., Shariy G, Senenko I. 54

АКТУАЛЬНІСТЬ ФОРМУВАННЯ ЛОГІСТИЧНИХ СТРУКТУР УПРАВЛІННЯ В АГРОПРОМИСЛОВОМУ КОМПЛЕКСІ

Пантук І.П. 57

РОЗВИТОК ЗАГОТІВЕЛЬНОГО ОБІГУ І ЗАКУПІВЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

Сакун А.Ж. 59

PROBLEMS OF RESTRUCTURING OF UKRAINIAN ENTERPRISES

Yamnenko H. Y.

PhD in Economics, associate professor of the economics of enterprise department of SHEI "Vadym Hetman Kyiv National Economic University"

In the theses are highlighted the problems, causes and risks of restructuring Ukrainian enterprises in modern conditions.

Keywords: reforming, restructuring.

The current state of Ukraine's economic development is characterized as a crisis. This is manifested in the inability of enterprises to continue to function and enrich their productive, financial, economic, managerial and staffing capacities. In unfavorable and unstable external conditions, enterprises are not able to compete with producers of similar products on the world market.

The vast majority of Ukrainian enterprises need competent, professional management capable of analyzing various variants of production development, seeing the prospect of their activities in the market, possessing the potential and ability to realize the strategic goal, in order to continue to operate successfully in dynamic and often crisis situations. In order to achieve positive results, the company needs to intensify its competitive potential, a significant change in the management strategy and the creation of an effective management system, in other words, its reformation.

One of the main areas of reforming the activities of enterprises is the restructuring measures of the company. These

measures can be aimed at both financially improving the company and avoiding its elimination, as well as increasing profitability, rapid growth of competitiveness and access to new segments of the market.

Before Ukrainian enterprises, unlike in developed countries, where restructuring is carried out regularly, has the task to transform, and that, in essence, to create completely new management structures, systems and management methods. That is why, regardless of the fact that within the framework of which an enterprise is being restructured, it is necessary to correctly determine the principles on which the transformation will be carried out. At the same time, the main goal of the restructuring should be to search for sources of enterprise development based on its competitive potential. In the broad sense, the restructuring should be as follows: to anticipate the complexity of transformations and changes, rather than changes in only one functional area (production, finance, marketing); become a permanent management tool, not one-time implementation; combine property transfor-

mation as an element of change and adjustment during implementation.

In turn, the restructuring of enterprises must adhere to the following requirements:

a) the preservation of scientific, technological, production and personnel capacity that was formed;

b) coordination of interests of all interested parties (owners, employees, managers, creditors, etc.);

c) solving the problem of repayment of debts to creditors (first of all, to the budget, to state extra-budgetary funds, to their employees, to subjects of regional natural monopolies);

d) increase in real revenues to budget (primarily in the city) and to state extra budgetary funds;

e) maximum possible preservation and creation of new jobs;

f) protection of the rights of shareholders and participants;

g) observance of workers' rights stipulated by the current legislation, collective agreements and contracts.

It should be emphasized that in the process of implementing the restructuring strategy, the company is not insured against some negative consequences and risks that could negatively affect the implementation of restructuring programs, namely:

h) incorrectly chosen method of restructuring;

i) premature evaluation of restructuring results;

j) insufficient qualification of representatives of company's management bodies;

k) incorrect assessment needed for the restructuring of resources;

l) low motivation of persons involved in the restructuring process;

m) emergence of negative social consequences;

n) low-quality legal support of the project.

o) The main reasons that require modernization of Ukrainian enterprises as quickly as possible include:

p) inefficiency of financial management at enterprises;

q) deterioration of the production process;

r) absence of a system of taking into account market changes in the development and promotion products of enterprise;

s) lack of corporate governance culture;

t) lack of interest of directors in profitable operation of enterprises, etc.

For most companies still remains an open question how to restructure as there is no single approach to the implementation of the restructuring process. Moreover, even the sequence of restructuring steps, not to mention the choice of tools, can vary significantly depending on the state of the enterprise, its potential, and the competitive position in the market.

Consequently, the main condition for the exit of a company from a crisis state can be considered a restructuring, which is a complex and difficult process. It involves the elimination of distortions in regulatory policy, in approaches to the process of transforming the economy, identifying ways to improve market infra-

structure aimed at increasing competitiveness, creating conditions for continuous changes in ownership structure, in-

creasing labor mobility, adjusting financial flows, implantation for managers effective management skills.

Подсекция: менеджмент

ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА

Ніколюк Олена Володимирівна,

к.е.н., доцент

Лівінський Анатолій Іванович,

к.с.х.н.,

доцент Одеський державний аграрний університет

Ключові слова: екологічна безпека, аграрне виробництво, національна економіка, державне регулювання та управління

Key words: ecological safety, agrarian production, national economy, state regulation and management

Світова практика виділяє декілька видів екологічної безпеки аграрного виробництва (розташовані в порядку посилювання регламентації впливу аграрного виробництва на навколишнє природне середовище):

1) встановлення правил ведення діяльності по виробництву аграрної продукції – Кодекси Належної (проект UNDP/GEF «Зниження забруднення довкілля через зміни в аграрній політиці та демонстрації пілотних проектів» для басейну ріки Дунай) та Доброї аграрної практики (регламентується «Нітратною» Директивою ЄС (676/91/ЕЕС); Добрі умови аграрного виробництва та навколишнього середовища (Директива ЄС 1782/2003/ЕЕС); Спільні стандарти Доброї фермерської практики (Директива ЄС 1257/1999/ЕЕС) тощо;

2) поширення збалансованих (мало затратних, компромісних, адаптивних) систем виробництва: аналоги LISA /

LEISA (Low (external) input sustainable agriculture, низько-затратне підтримуюче аграрне виробництво [1]), міні-землеробство (Biointensive Mini-Farming), біодинамічне землеробство (Biodynamic Agriculture), ЕМ-технології (Effective Microorganism Technologies [2] тощо. Найбільшого поширення в світі і державної підтримки в даній групі набули технології LISA / LEISA;

3) розвиток органічного (біологічного, екологічного) виробництва – передбачає широке використання біологічних підходів (гною, сидератів, мінімізації обробки ґрунту, біологічне розпушування і структуризація ґрунту, біологічне переведення азоту в органічні сполуки, біологічна боротьба з бур'янами, збудниками хвороб та шкідниками), відмова від застосування пестицидів або регламентоване їх використання лише при обробці насіння, заборона використовувати генетично модифіковані організми тощо [3]. В Європейському Союзі органічне виробництво регламентується

Директивою № 2092/91 та № 834/2007 від 28 червня 2007 з органічної продукції та її маркування, а також анулювання Директиви № 2092/91; базовими стандартами Міжнародної федерації органічного руху аграрного виробництва (International Federation of Organic Agriculture Movements, IFOAM), Стандартом Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (Food and Agriculture Organization of the United Nations, FAO) та Всесвітньої організації охорони здоров'я – Кодекс аліментаріус;

4) поєднання технологій аграрного виробництва з природоохоронними заходами (середовище-відтворювальними): наприклад, підсів або висів на полях рослин, які підтримують кормовий ланцюг місцевих тварин. Необхідність поєднання виробничої і природоохоронної складової в аграрному виробництві зумовлена його специфікою, яке відзначається тривалим операційним циклом, широким територіальним розосередженням та тісним зв'язком з біотичними та абіотичними факторами довкілля, що ускладнює здійснення природоохоронних заходів відокремлено від процесу виробництва.

Наукові підходи до дефініції цієї характеристики процесу аграрного виробництва, що визначає його вплив на навколишнє природне середовище, в сучасній вітчизняній науці описуються поняттями:

1) екологічна безпека сільськогосподарського виробництва, яке передбачає технологічні аспекти, а

також фізико-хімічні параметри процесу виробництва (наслідки застосування добрив, пестицидів, регуляторів росту рослин і тварин, технологічних операцій вирощування сільськогосподарських культур та тваринництва);

2) екологобезпечне сільськогосподарське виробництво. Наведені визначення є достатньо звуженими і охоплюють лише зовнішні екологічні ефекти діяльності суб'єктів галузі, відокремлюючи їх від економічних і соціальних [4];

3) еколого-орієнтоване сільське господарство, екологічно-орієнтовані технології сільськогосподарського виробництва, що вказують на філософію здійснення сільськогосподарської діяльності відносно навколишнього природного середовища. Проте, сутність характеристики «орієнтований» має невизначений та необов'язковий характер [4];

4) екологічне виробництво – що передбачає «виробництво екологічно чистої продукції, використання безвідходних і маловідходних технологій, отримання корисних продуктів з відходів, а також повне незараження відходів» [6]. Застосування терміну «екологічний» не відображає достатньо чітко сутність, що вкладається в поняття.

Недоліки наведених визначень можливо усунути, якщо удосконалити термін «екологічна безпека аграрного виробництва», що передбачає стратегічний напрям розвитку аграрного виробництва у контексті його

комплементарного взаємозв'язку з навколишнім середовищем. Першою основою аграрного виробництва є забезпечення попиту продовольчого ринку якісною сировиною. Однак, в процесі руху у даному напрямку виникають побічні ефекти – виснаження, деградація, забруднення природних ресурсів та можливо низькоякісна аграрна продукція, що в сукупності знижують якість життя населення на території розташування суб'єкта аграрного виробництва та споживачів продуктів харчування. Саме тому виникає поняття екологічної безпеки аграрного виробництва, що означає рух по вектору забезпечення продовольчої безпеки з такими екологічними обмеженнями, які забезпечують розвиток галузі та відповідної території за принципами сталого розвитку.

Виходячи із вищевикладеного, нами обґрунтовано, що в основу підходу до визначення сутності екологічної безпеки аграрного виробництва має бути покладено принцип комплексності (спрямований на отримання і практичне використання нових знань у сфері управління взаємовідносинами між розвитком суспільства, соціально-економічними інтересами аграрного

виробництва та навколишнім природним середовищем) та системності (враховує закони природи та ґрунтується на об'єктивних економічних законах)

Список літератури:

1. Наумов О.Б. Механізм державно-приватного партнерства як інструмент стабілізації інвестиційного процесу./ О.Б.Наумов, С.С.Стоянова-Коваль// Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. 2016. – № 6. – С.98-105.
2. Наумов О.Б. Інституційні детермінанти й стратегічні напрями економічного розвитку національного господарства / І.Б.Жилияєв, О.Б.Наумов, Л.М.Наумова// Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. 2016. – № 5. – С.89-95.
3. Gryshova I. The estimation of enterprise trade name competitiveness/I.Gryshova, O.Mityay, S.Stoyanova – Koval// Науковий вісник Полісся №2(6). 2016. – С 85-91
4. Gryshova I.Yu The organic production in the context of improving the ecological safety of production of the food industry / «Food Science and Technology»/ I. Gryshova, T. L. Shestakovska Volume 11 Issue 4/ 2017.- С.103-112
5. Гришова И.Ю. Аналитическое обеспечение управления структурой оборотных активов молокоперерабатывающих предприятий./ И.Ю.Гришова, М.Ю.Щербата.// Вектор науки ТГУ. Серия: Экономика и управление. – Тольятти. Россия. – 2013. № 2 – С.23-26.

АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Дзюрах Ю.М.

Здобувач кафедри адміністративного та фінансового менеджменту,
Національний університет «Львівська політехніка»

Ключові слова: антикризове управління, ризик, банкрутство.

Keywords: crisis management, risk, bankruptcy.

У сучасних умовах господарювання, економічний розвиток підприємств характеризується економічною та політичною нестабільністю в Україні, саме тому багато підприємств потерпають від погіршення результатів своєї діяльності. Налагодити сталі господарські зв'язки в економічних системах дуже складно, тому все більшої ваги набуває запровадження на підприємствах системи антикризового управління.

Значну увагу привертає проблема неплатоспроможності, збитковості та банкрутства підприємств, яка практично присутня у всіх галузях країни. Це спричинено тим, що на сучасному етапі підприємства знаходяться під постійним впливом зовнішніх та внутрішніх чинників, які призводять їх до фінансової кризи. Серед основних чинників варто відзначити низьку ефективність, відсутність дієвих стимулів підприємницької діяльності, інфляційні катаклізми, низький рівень конкурентоспроможності вітчизняних товарів на зовнішньому та внутрішньому ринках.

Поняття «антикризове управління» з'явилося порівняно нещодавно. Вва-

жається, що причина його появи пов'язана з реформуванням української економіки і поступове входження України в зону кризового розвитку. Небезпека настання кризи існує завжди, і від правильності управління в період кризи будуть залежати його глибина і наслідки, тому необхідно навчитися прогнозувати і передбачати кризові ситуації.

Незважаючи на те, що ряд авторів вважає термін «антикризове управління» суттєво обмеженим (застосовується до підприємства – боржника, для характеристики окремих процесів), на думку професора Е.О. Уткіна, це є складова частина управління взагалі, хоча застосування окремих принципів, антикризових методів управління може мати свою специфіку [4]. У праці Е.О. Уткіна антикризове управління визначається як управління, спрямоване на запобігання можливим серйозним ускладненням у ринковій діяльності підприємства, на забезпечення його стабільного, успішного господарювання з орієнтацією на власні накопичення.

На думку Л.С. Ситник, антикризове управління – це здатність розробляти

оптимальні шляхи виходу з кризової ситуації, визначати пріоритетні цінності підприємства в умовах кризи, координувати діяльність підприємства і його працівників по передбаченню кризи, добиватися ефективності їх праці в екстремальних умовах [2].

Провідний український дослідник О.О. Терещенко [3] у своїй праці розуміє поняття антикризового фінансового управління підприємством як застосування специфічних методів та прийомів управління фінансами, які дозволяють забезпечити безперервну діяльність підприємств на основі управління зовнішніми та внутрішніми ризиками профілактики та нейтралізації фінансової кризи. Саме антикризове фінансове управління є необхідною складовою системи корпоративного управління й сприяє реалізації інноваційної моделі розвитку підприємства.

На нашу думку, антикризове управління – це система управління, яка має на меті комплексне застосування специфічних методів та інструментів щодо недопущення кризових явищ на підприємстві та фінансово-економічної небезпеки. Аналізування негативних тенденцій та кризових ситуацій забезпечить високу прибутковість та конкурентоспроможність підприємства на довгостроковий період, мінімізуючи дію зовнішнього подразника.

Головним завданням антикризового управління діяльності українських підприємств є розробка системи попереджувальних заходів в усіх сферах діяльності підприємства, пошук та впровадження управлінських рішень,

які б дозволили досягнути бажаних результатів і були б найменш ризикованими. Завдяки цьому процеси виходу з кризи прискорять і мінімізують їх наслідки. Основними проблемами підприємницької діяльності є своєчасне реагування на зміни ринкового середовища, оптимальний вибір та ефективне застосування раціональних управлінських рішень з метою подолання кризових явищ та подальше їх діагностування на ранніх етапах діяльності підприємства.

Головною метою використання антикризового управління є забезпечення стабільного функціонування та розвитку господарського суб'єкта в динамічних умовах сьогодення. Не можна залишати поза увагою антикризове управління і проблеми інвестування антикризових заходів, маркетингу, а також проблеми банкрутства та санації підприємств. Антикризове управління за складом типових проблем є особливим типом управління, що має як загальні для управління ознаки, так і специфічні.

Варто відзначити основні характеристики антикризового управління в сучасних ринкових умовах господарювання, а саме:

- забезпечення стабільного стійкого фінансового стану підприємства за будь-яких економічних, політичних або соціальних змін;

- життєва та дієва реакція на зміни, які відбуваються в зовнішньому середовищі;

- застосування таких управлінських та фінансових механізмів, які

дозволили б вийти з труднощів із найменшими для підприємства втратами;

– вчасне діагностування, яке дозволяє виявити та усунути негативні наслідки зовнішніх та внутрішніх факторів на суб'єкт господарювання;

– вибір перспективних напрямів розвитку і стратегічної концепції.

Таким чином, антикризове управління ґрунтується на глибокому аналізі фінансово-господарського стану підприємства та розробці антикризових заходів, що дозволяє підприємству передбачити й уникнути банкрутство, а також підвищити ефективність його діяльності. Попередження банкрутства залежить від своєчасного виявлення загрози банкрутства на підприємстві, розробки й упровадження відповідних антикризових заходів, які дозволяють подолати кризу, відновити ліквідність та платоспроможність і запобігти процедурі банкрутства й ліквідації підприємства, зростання неплатоспроможності й інших економічних проблем. Антикризове управління зорієнтоване як на запобігання проблемам, так і на їх подолання, що стає не-

обхідним для ефективної діяльності всіх суб'єктів господарювання.

Отже, на основі вищевикладеного можна стверджувати, що розуміння поняття антикризового управління полягає у об'єктивному виявленні причин кризи, виду, стадій та закономірностей їх перебігу, можливих сценаріїв розвитку, інструментів по виходу з неї та недопущення кризових явищ у майбутньому.

Список використаних джерел:

1. Довгань, Д. А. Антикризове управління як спосіб запобігання та упередження неплатоспроможності корпорації [Текст] / Д. А. Довгань // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки. – 2013. – Вип. 3. – С. 152-155.
2. Ситник Л. С. Організаційно-економічний механізм антикризового управління підприємством / Л. С. Ситник. – Донецьк: ІЕП НАН України, 2000. – 503 с.
3. Терещенко О. О. Антикризове фінансове управління на підприємстві: навч. посіб. / О.О. Терещенко. – К.: КНЕУ, 2004. – 560 с.
4. Уткин, Э. А. Антикризисное управление [Текст] / Э. А. Уткин. – М.: Тандем ; ЭКМОС, 1997. – 400 с.

ПІДСЕКЦІЯ

ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ**Русан Віталій Миколайович**

к.е.н., с.н.с. Завідувач сектору продовольчої безпеки відділу безпеки реального сектору економіки аспірант

Національний інститут стратегічних досліджень

науковий керівник – **Русан В.М.** к.е.н.,с.н.с **Пустовіт Віктор Михайлович**

Ключові слова: продовольча безпека, економічний потенціал, аграрний сектор, державне управління та регулювання

Key words: food security, economic potential, agrarian sector, public administration and regulation

Ефективне аграрне виробництво є основою забезпечення продовольчої безпеки держави, задоволення населення основними продуктами харчування в достатній кількості та різного асортименту. Проблеми розвитку аграрного сектору, актуальні тенденції цінової світової кон'юнктури на продовольчі ресурси, недостатня увага держави до проблем галузі створюють передумови для виникнення кризових явищ у забезпеченні населення продуктами харчування. [1-7]

Продовольча безпека – це стан виробництва продуктів харчування в країні, що здатний повною мірою забезпечити потреби кожного члена суспільства в продовольстві належної якості за умови його збалансованості та доступності для кожного члена суспільства.

Законом України «Про основи національної безпеки України» від 19.06.2003 р. № 964-IV (стаття 7) виділено критичний стан з продовольчим забезпеченням населення загрозою на-

ціональним інтересам і національній безпеці України в економічній сфері.

Аналіз ключових показників стану продовольчої безпеки засвідчує наявність наступних ключових загроз, що суттєвим чином впливають на стан економічної безпеки держави й стабільний розвиток країни:

Незбалансоване споживання продуктів харчування населенням. Баланс споживання основних продуктів харчування свідчить, що у 2016 р. в Україні за такими продовольчими групами, як: «хліб і хлібопродукти», «картопля», та «овочі та баштанні» фактичне споживання перевищило раціональну норму. Але таке перевищення є свідченням незбалансованості харчування населення, яке намагається забезпечити власні потреби за рахунок економічно доступніших продуктів. Доказом цього є відставання від раціонального споживання за наступними групами: «молоко і молокопродукти» – на 44,8 %, «плоди, ягоди і виноград» – на 44,8 %, «м'ясо і м'ясопродукти» – на 35,8 %, «риба

та рибопродукти» – на 48 %, «цукор» – на 12 %, «олія рослинна всіх видів» – 10 %, «яйця» – 7,9 %.

Низький рівень споживання продуктів тваринного походження в енергетичному раціоні населення. У 2016 р. основну частину калорій українці споживали разом із продукцією рослинного походження, натомість 28,8% середньодобового раціону забезпечувалося за рахунок споживання продукції тваринного походження, що у 1,7 разу нижче за встановлений пороговий критерій (55 %). В цілому, за даними статистики, в середньому українці споживали 2742 ккал на добу, або на 57 ккал менше, ніж роком раніше. Водночас, загальна калорійність раціону на 9,7 % перевищувала встановлений критичний (пороговий) рівень для цього показника – 2500 ккал на добу.

Висока частка витрат домогосподарств на продукти харчування у структурі їх загальних витрат. Індикатор доступності продуктів харчування у 2015 р. становив 54,6 %, при цьому граничне значення має бути не більше ніж 60 %. У 2015 році загальні сукупні витрати одного домогосподарства становили 4951,99 грн. на місяць, із яких на харчування спрямовувалося 2708,53 грн.

Імпортозалежність країни за окремим продуктом. Найбільш вразливими позиціями щодо імпортозалежності у 2015 р. є позиції «риба та рибопродукти» та «олія рослинна всіх видів» частка імпорту за цими групами у загальному споживанні відповідно становило 65,0 %, та 30,5 % при 30-ти відсотковому пороговому критерії

цього індикатора. Залежить України по першій позиції пояснюється тим, що 90 % імпортних поставок припадає на види риб, які видобуваються виключно у водах морських економічних зон інших держав, що пов'язано з особливостями їх біологічного циклу.

Висока частка імпорту по групі «олія рослинна всіх видів» обумовлена ввезенням тропічних олій, які не виробляються в Україні (пальмова, кокосова олії тощо), але широко використовуються при виробництві продовольчих та непродовольчих товарів вітчизняними підприємствами. При цьому внутрішній попит на олію соняшникову повністю забезпечувався за рахунок власного виробництва.

Висока диференціація вартості харчування за соціальними групами. У 2015 р. 20 % домогосподарств з найбільшими доходами в середньому витрачали на харчування 3298,68 грн. на місяць, а 20 % домогосподарств з найменшими доходами – 2228,44 грн. Коефіцієнт диференціації вартості харчування за соціальними групами був високим і становив 1,48.

Сировинний характер експорту сільськогосподарської продукції. За період економічного зростання не відбулося поліпшення структури експорту аграрної та продовольчої продукції з України. У загальній структурі експорту сільськогосподарської та харчової продукції частка 16-24 позицій УКТ ЗЕД (готова харчова продукція) у 2016 р. становила 16,0 %, тоді як частка 1-24 позицій УКТ ЗЕД (сільськогосподарська продукція) – 58,0 %.

Зростання цін на сільськогосподарську продукцію на внутрішньому ринку, що негативно впливає на загальний рівень інфляції. За 2016 р. споживчі ціни в Україні зросли на 12,4 %; продукти харчування та безалкогольні напої подорожчали на 3,3 %. При цьому зростання ціни на хліб і хлібопродукти становило 6,3 %, на м'ясо та м'ясопродукти – 5,5 %, молоко – 23,3 %, масло – 29,6 %, олію соняшникову – 9,4 %, рибу і рибопродукти – 2,4 %. Зростання цін на сільськогосподарську продукцію було зумовлено передусім необхідністю покриття сільськогосподарськими підприємствами понесених витрат внаслідок здороження паливно-мастильних матеріалів, засобів захисту від шкідників і хвороб сільськогосподарських культур, мінеральних та органічних добрив та ін.

Незважаючи на наявність низки загроз продовольчій безпеці держави, нині вітчизняний аграрний сектор все ж забезпечує існуючий попит на переважну більшість продуктів харчування, а також достатній рівень калорійності середньодобового споживання продуктів харчування населенням України у розрахунку на одну особу, що є одним із ключових показників досягнення продовольчої безпеки. Водночас, зусилля держави слід сконцентрувати на забезпеченні доступності продуктів харчування та збалансованості продуктового кошику для всіх верств населення.

Список літератури:

1. Гнатєва Т. М. Аналіз рівня захищеності економічних інтересів аграрного виробництва в умовах інтеграції України до світового економічного простору /Т.М.Гнатєва, О.О.Давидюк // Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. 2017. – №6. – С.110-123
2. Наумов О.Б. Стратегічні вектори державного регулювання агропромислового виробництва: інструменти та методи консолідації ресурсів розвитку /О.Б. Наумов, Л.М.Наумова// Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. 2017. – № 4. – С.93-100.
3. Наумов О.Б., Методологічні контури державного регулювання розвитку та безпеки соціально-економічних систем./ О.Б.Наумов, С.С. Стоянова-Коваль// Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. 2017. – №6. – С.123-129
4. Гришова І. Ю. Концептуальний підхід щодо державного управління екологічною безпекою аграрного виробництва/ І.Ю. Гришова, Д.В.Федоркін // Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. 2017. – №6. – С.160-167
5. Русан В.М. Пріоритети сучасного розвитку аграрної сфери / В.М. Русан, О.В. Ніколюк, О.М.Галицький // Вісник Сумського національного аграрного університету серія «Економіка та менеджмент». –2017. – №8. – С.49-55.
6. Galitsky O.M., Stoyanova-Koval S.S., Nikoljuk O. V. The strategic imperatives of institutional regulation of the investment processes in the food industry / O.M. Galitsky, S. S. Stoyanova-Koval, O.V. Nikoljuk // Scientific bulletin of Polissia. – 2017. – №3. – p. 166-171
7. Gryshova, I. Yu. Competitiveness of agriculture enterprises as the main factor of sustainable development of agricultural sphere [Текст] / I. Yu. Gryshova, O. V. Mityay, T. M. Gnatyeva // Український журнал прикладної економіки. – 2016. – Том 1. – №2. – С. 25-35. – ISSN 2415-8453.

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ КАПІТАЛ ПІДПРИЄМСТВА: ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ

Семенова В. Г.

д.е.н., доцент Одеський національний економічний університет, Україна

Ключові слова: інтелектуальний капітал, інноваційний розвиток, людський капітал, наукові дослідження, інноваційна активність.

Keywords: intellectual capital, innovative development, human capital, research, innovation activity.

Розвиток вітчизняних підприємств нерозривно пов'язаний з необхідністю активізації інноваційної діяльності та впровадженням сучасних досягнень науково-технічного прогресу. Особливого значення набуває також формування інтелектуального капіталу як важливого чинника інноваційних змін на підприємствах. Поділяємо думку дослідників, які вважають, що «...людський капітал є фундаментом інтелектуального капіталу. Саме людський капітал забезпечує безперервний інноваційний розвиток, так як інноваційна та науково-технічна діяльність можуть бути успішними лише за наявності кваліфікованого персоналу» [1, с. 105].

Однак існують суттєві проблеми щодо фінансування процесів формування інтелектуального капіталу підприємств, зокрема, забезпечення фінансування розвитку людського капіталу [2, с. 70].

За даними Держкомстату у 2016 р. загальний обсяг витрат на виконання наукових досліджень і розробок власними силами організацій склав 11530,7 млн. грн. та 49,9% цих витрат –

це витрати на оплату праці. Протягом 2014–2016 рр. середня кількість інноваційно активних підприємств становила 18,4 %. Серед цих підприємств 5,0% займалися технологічними інноваціями (продуктові та/або процесові), 6,6% – нетехнологічними (організаційні та/або маркетингові), 6,8% – технологічними та нетехнологічними інноваціями [3]. Проаналізуємо розподіл інноваційно активних підприємств за кількістю працюючих (табл.1).

Аналіз таблиці 1 свідчить, що на із збільшенням кількості працюючих осіб на підприємствах зростає їх інноваційна активність, тобто саме людський капітал є основою інноваційного розвитку.

В. Ціпуринда цілком слушно зазначає, що «Інтелектуальний капітал – певна множина здобутків яскравих особистостей – політичних і державних діячів, учених, освітян, митців, промисловців; це складний, багаторівневий феномен, що потребує постійної підтримки з боку суспільства та держави, дієвого піклування про стан науки, освіти, соціально-культурної сфери» [4, с. 20].

Таблиця 1

Розподіл інноваційно активних підприємств в Україні за кількістю працюючих у 2014-2016 рр. (%)

Показники	Питома вага інноваційно активних підприємств, %
Кількість інноваційно активних підприємств (у відсотках до загальної кількості обстежених)	18,4
у т. ч. за кількістю працюючих: – до 49 осіб	14,8
- 50-259 осіб	24,7
- 250 осіб і більше	39,6

Джерело: сформовано за [3]

Таблиця 2

Структура працівників за категоріями, які виконували наукові дослідження та розробки у 2016 році

Категорії працівників	Кількість працівників, осіб	У % до загальної кількості
Усього	97912	100,0
З них: – дослідники	63 694	65,1
- техніки	10 000	10,2
- допоміжний персонал	24 218	24,7

Джерело: сформовано за [3]

Протягом 2016 року на вітчизняних підприємствах та в організаціях, які здійснювали науково-дослідні роботи, кількість виконавців таких робіт становила 97,9 тис. працівників (табл. 2).

Аналіз таблиці 2 свідчить, що найважливіша роль у проведенні наукових досліджень та розробок належить дослідникам – 65,1 % до загальної кількості працівників. Однак для формування цієї категорії персоналу необхідно, на нашу думку, забезпечити відповідний рівень освіти та можливість отримання практичних навиків.

Література:

1. Козинець Г. О. Фінансове забезпечення розвитку інтелектуального капіта-

лу / Г.О. Козинець // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. – Кіровоград: 2015. – Випуск 27. – с. 104–112.

- Семенова В.Г. Інноваційний розвиток підприємств в Україні: фінансовий аспект / В. Г. Семенова // Проблеми і перспективи розвитку підприємництва: зб. наук. пр. ХНАДУ. – 2017. – № 1 (6). – Х.: ХНАДУ. – С. 165-170.
- Державна служба статистики України: офіційний веб-сайт [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. – Веб-сайт. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
- Ціпурина В. Фактори формування інтелектуального капіталу / В. Ціпурина // Держава та економіка. Вісник КНТЕУ. – 2013. – № 2. – с. 18–28.

КЛАСТЕРНИЙ АНАЛІЗ В ОЦІНЦІ ДЕМОГРАФІЧНИХ ПРОЦЕСІВ ТА РИЗИКІВ В УКРАЇНІ

Лапшин І.М.Аспірант Хмельницький Національний Університет

В даній статті розглянуто та обґрунтовано можливість використання методу кластерного аналізу для оцінки і дослідження демографічних процесів та ризиків в Україні. Автором обґрунтовується те, що використання кластерного аналізу дає можливість розробити ефективні, програми з управління демосоці-альним розвитком регіонів та областей.

Ключові слова: демографічні процеси, ризики, розвиток, кластерний аналіз.

Keywords: demographic processes, risks, development, cluster analysis.

Постановка проблеми. Концепція кластерного підходу займає особливе місце в науково-теоретичній та прикладній сферах застосування. На сьогоднішній день даний підхід активно використовується при розробці програм розвитку економіки держави та регіонів, реформування регіональних економічних систем, розв'язання соціально-економічних, проблем раціонального використання ресурсів та якості життя населення. Варто розглянути можливість застосування кластерного підходу для моніторингу та вирішення демографічних проблем в Україні. Тому метою дослідження є обґрунтування доцільності застосування кластерного підходу для дослідження демографічних процесів та ризиків в Україні на прикладі показників природного відтворення населення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Кластерний аналіз – процедура багатовимірного аналізу, що дозволяє на основі багатьох, в даному

випадку демографічних показників, які характеризують ряд особливостей об'єктів дослідження, групувати їх за певним формальним критерієм подібності в класи (кластери). В результаті об'єкти, які входять до одного класу, є більш подібні між собою, ніж об'єкти з інших кластерів. Економічний зміст поняття «кластер» існує в позначенні просторового розташування логічно пов'язаних між собою об'єктів в межах однієї території [1; 2].

Основна перевага використання кластерного аналізу полягає в тому, що він дозволяє виокремити об'єкти, схожі між собою, не за одним параметром, а одночасно за декількома ознаками на базі введення певної логічної міри близькості за всіма ознаками класифікації [3, с. 129]. Крім того, кластерний підхід, не накладає обмежень на характеристику об'єктів і дозволяє проводити аналіз великої кількості даних. Слушною з цього приводу є думка С. Н. Блудової [1;

4-5], що застосування кластерного аналізу є найактуальнішим саме на регіональному рівні, тому що для швидкого прийняття управлінських рішень постає необхідність тісного контакту між складовими кластерів, що передбачає певне територіальне обмеження. З урахуванням усього зазначеного вище, вважаємо доцільним застосування кластерного підходу при дослідженні демографічних процесів та ризиків, зокрема при розробці та запровадженні в практику програм щодо покращення демографічних процесів та запобігання ризикам, що їх супроводжують. Кратерний аналіз здійснюється на основі односпрямованих показників. Тому показники вхідної матриці слід спочатку стандартизувати. Одним із поширених способів для неоднорідних сукупностей (зокрема у нашому прикладі) є стандартизація показників шляхом відношення відхилення x_i - а до одиниці стандартизації q . У цьому випадку одиницею стандартизації буде фактичний варіаційний розмах $x^{max} - x^{min}$. При цьому, як показано у наукових працях учених-економістів А.М. Єріної та С.С. Ващаєва, для показників-стимуляторів береться $a = x^{min}$, тим часом як для показників-дестимуляторів $a = x^{max}$. Виходячи з цього, стандартизовані значення показників розраховуються за формулами:

$$Z = \frac{x - x^{min}}{x^{max} - x^{min}} \quad - \text{ для показни-}$$

ків стимуляторів та

$$Z = \frac{x^{min} - x}{x^{max} - x^{min}} \quad - \quad \text{для}$$

показників-дестимуляторів,

де Z - стандартизоване значення сукупності, X - вхідне значення одиниці сукупності [6-8].

Скористаємося методом Уорда, який дає змогу мінімізувати внутрішньогрупову дисперсію всередині кластерів. Згідно з цим методом, приєднання об'єктів до кластерів здійснюється за мінімального приросту внутрішньої групової суми квадратів відхилень. Дендрограму результатів кластерного аналізу зображено на рис 1.

Аналіз проводився на основі даних по природному приросту населення України без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м.Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції.

Як видно з рисунка, вертикальна вісь дендрограми відображає області України та приріст їх населення, а горизонтальна є відстанню об'єднання в кластери. За результатами кластерного аналізу природного приросту населення було сформовано 4 кластери.

Перший кластер, куди входить дві області, характеризується: позитивним природним приростом, суттєвою перевагою народжуваності над смертністю.

Другий кластер, куди входять Волинська та Чернівецька області, характеризується: незначною перевагою народжуваності над смертністю, позитивним природним приростом.

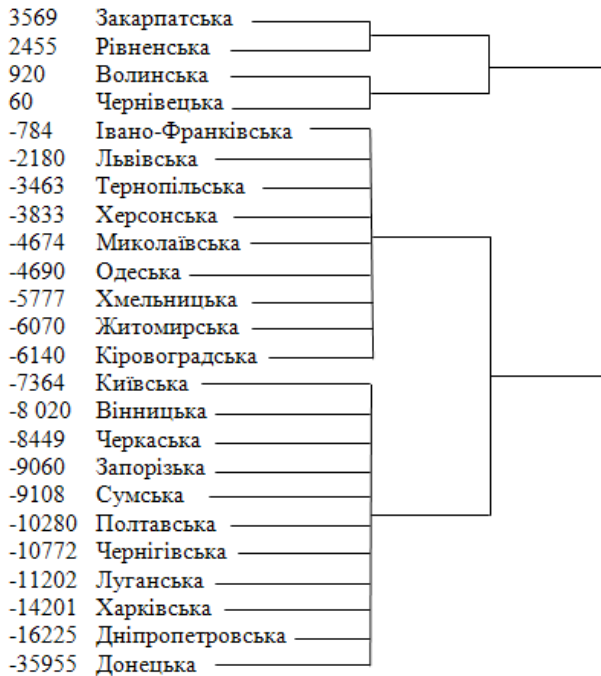

Рисунок 1. Дендрограма результатів кластерного аналізу областей України за показниками природного приросту населення [9].

Третій кластер, куди входять 9 областей характеризується: значною перевагою смертності над народжуваністю, негативним природним приростом.

Четвертий кластер, характеризується: дуже високою смертністю населення, негативним природним приростом. Сюди входять східні та північні області України.

Для перевірки правильності та взагалі дієвості методу кластерного аналізу, також того як даний метод ранжує регіони за певним набором показників та можливості робити висновки щодо демографічної ситуації на базі вихідних даних, розглянемо статистичні дані по природному приросту населення

України більш детально. Для цього скористаємось показниками Державної Служби Статистики України наведеними в табл. 1 [9; 10].

Для порівняння існуючих даних з результатами кластерного аналізу візьмемо до прикладу 2016 рік. Проаналізуємо області за показником природного приросту. З таблиці бачимо, що позитивний приріст лише в двох областях – Рівненській та Закарпатській. Такі ж результати ми отримали застосувавши кластерний аналіз, який допоміг, не розглядаючи значення показників швидко створити перелік областей за рівнем природного приросту населення. Далі порівнюючи дані з таблиці 1 з результатами кластерного

Таблиця 1.

Динаміка зміни показників природного приросту населення України 2010-2017 рр. [9; 10]

Роки Області	2010	2012	2016	2017
Вінницька	-9020	-6819	-9301	-6198
Волинська	486	1636	-459	-1062
Дніпропетровська	-18949	-14399	-22127	-14656
Донецька	-32658	-27657	-17487	-11717
Житомирська	-6549	-5199	-7126	-5083
Закарпатська	3354	4155	601	-735
Запорізька	-10535	-7524	-12465	-8436
Івано-Франківська	-1178	300	-2561	-2474
Київська	-8669	-6195	-9166	-6849
Кіровоградська	-7121	-5492	-7418	-4777
Луганська	-17952	-14573	-7612	-4930
Львівська	-3993	-1447	-5129	-4614
Миколаївська	-5869	-3762	-6640	-4317
Одеська	-7454	-3264	-7153	-5325
Полтавська	-11863	-9588	-11961	-7412
Рівненська	2077	4014	1205	-234
Сумська	-9786	-7909	-9879	-5868
Тернопільська	-3744	-2636	-4980	-3265
Харківська	-15820	-12886	-18225	-11914
Херсонська	-4044	-3261	-5673	-3934
Хмельницька	-6428	-5481	-7239	-4783
Черкаська	-9358	-7869	-9685	-6518
Чернівецька	-729	271	-1287	-1218
Чернігівська	-11553	-9986	-10729	-7009

аналізу пересвідчуємось в його правильності.

Висновки. Таким чином, здійснення кластерного аналізу дозволяє виокремити групи областей, де формуються негативні демографічні процеси, що найбільше загрожують для демосоціальної сфери країни. Виокремлення на основі результатів кластерного аналізу якісно однорідних груп областей дає можливість розробити ефективні програми з управління демосоціальним розвитком регіонів та областей, які б могли врахувати специфічні особливості формування де-

мографічних процесів та ризиків. Результати кластерного аналізу демографічних ризиків можуть стати базою для конструктивного обговорення між всіма суб'єктами демосоціальної сфери з метою розробки системи заходів щодо зменшення негативного прояву таких ризиків і їх запобігання. Сама концепція кластерного управління демографічними процесами і ризиками має на меті сприяти соціально-економічному розвитку областей, що сприятиме зростанню не тільки окремих регіонів, але й України в цілому.

Література

1. Корольок Ю. Г. [Електронний ресурс]. Кластерний підхід як складова регіонального управління. – Режим доступу: <http://www.dynayka.com.ua/index.php?operation=1&i id=110>.
2. Паламарчук М. Про економіко-географічні закони / М. Паламарчук, М. Пістун, О. Шаблій // Економічна географія. – К.:Вища школа, 1980. – С. 16-26.
3. Єлейко В. І. Основи економетрії / В. І. Єлейко. – Львів 1995. – 192 с.
4. Блудова С. Н. Региональные кластеры как способ управления внешнеэкономическим комплексом региона / С.Н.Блудова // Вестник – 2004. – № 2 (13). – С. 142-148.
5. Хасанов Р. Х. Синергетический эффект кластера / Р. Х. Хасанов // Проблемы современной экономики. – 2009. – № 3.- С. 284-289.
6. Статистика: [Електронний ресурс]. Кластерний аналіз. – Режим доступу: <http://www.statsoft.ru/home/textbook/modules/stcluan.html>
7. Центр системної оптимізації бізнесу і управління якістю [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://chapters.comsoc.org/tomsk/system/cluster.html>
8. Навчальний центр онлайн: [Електронний ресурс]. Економіка. Кластерний аналіз – Режим доступу: http://pidruchniki.com/11800912/ekonomika/klasterniy_analiz
9. Державна Служба Статистики України / Населення України за 2014 рік // Демографічний щорічник. – С. 65.
10. Державна Служба Статистики України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

ПОД-СЕКЦІЯ 9. Управление производством и развитие предприятия

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СКЛАДОВИХ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ІННОВАТОРАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Корнух О.В.

к.е.н., доцент Криворізький національний університет
м. Кривий Ріг, Україна

Ключевые слова: інтелектуальна власність, інноватори, система управління, інноваційна дільність.

Key words: intellectual property, innovators, management system, innovation division.

При розробці системи управління інноваторами підприємства необхідно враховувати зміст таких понять, як «система» та «система управління». За визначенням Л. фон Берталанфі, система – сукупність елементів, що знаходяться у відповідних відносинах один з одним і з середовищем [1]. У словнику Ожегова, система – ціле, що являє собою єдність закономірних частин, які знаходяться у відповідному взаємозв'язку [2]. Перш за все необхідно визначити елементи системи управління інтелектуальними ресурсами підприємства, які мають взаємозв'язок і взаємодіють між собою. Аналіз економічної літератури показав, що на сьогодні відсутня чітко розроблена концепція управління інноваторами на підприємстві [3]. З урахуванням результатів дослідження можна визначити роль інноваторів підприємства як ключової складової інноваційної діяльності підприємства, яка забезпечує ефективність його економічного розвитку. Тому

необхідно створити ефективну системну управління інноваторами (рис.1) [3,4]. У результаті поєднання професійних здібностей і творчого процесу, а також за допомогою існуючих баз даних, новітніх технологій, сучасного устаткування інноватори здатні створювати інтелектуальні продукти – ноу-хау, винаходи тощо. Отже, інноватори є джерелом створення об'єктів інтелектуальної власності.

Система управління, як уже було сказано вище, складається з суб'єкта й об'єкта управління та системи зв'язків між ними. У нашому випадку суб'єктом управління буде керівництво промислового підприємства, а об'єктом управління – інноватори підприємства [3,4].

Таким чином, представлені в даній науковій роботі теоретико-методичні положення і рекомендації дозволяють більш глибоко і ґрунтовно підійти до розробки організаційно-економічного механізму управління інноваторами для забезпечення ефективного інноваційного розвитку підприємства.

Рис. 1. Система управління інноваторами підприємства (ІП) (авторська розробка)

Література:

1. Стариков Н. Менеджмент и консалтинг [Электронный ресурс] / Н. Стариков. – Режим доступа: <http://www.certicom.kiev.ua/systema.html>.
2. Ожегов С. И. Словарь русского языка / С. И. Ожегов. – М.: Русский язык, 1984. – 816 с.
3. Корнух О.В. Напрями формування інноваторів в умовах інноваційного розвитку підприємства (корпорації) / О.В. Корнух // Вісник Херсонського державного університету – Херсон. – 2014. – Вип. 7. – С. 58-62.
4. Корнух О.В. «Інтелектуальний капітал – основа інноватизації, ефективності і корпоративної стратегії підприємства» / А. М. Турило, О.В. Корнух ; ДВНЗ «Криворізький національний університет». – Кривий Ріг: Видавничий дім, 2012. – 228с.

СЕКЦИЯ 25. ЭКОНОМИЧЕСКИЕ НАУКИ.*ПОД-СЕКЦИЯ 9. Размещение производственных сил, региональная экономика.***DEVELOPMENT OF AGROECOLOGICAL CLUSTER
“HORBOHORY” AND ITS IMPORTANCE FOR
REVITALIZATION OF RURAL TOURISM IN THE LVIV REGION****F.A. Vazhynskyy,**Ph.D., Senior Researcher SI «Institute of Regional Research
n.a. M. I. Dolishniy of the NAS of Ukraine»;**A.V. Kolodiychuk**PhD, Associate Professor of Uzhgorod Trade and Economic Institute
of the Kyiv National Trade and Economic University**Keywords:** tourism, recreation, agro-recreational cluster, rural tourism, tourism business, cooperation of agrarian and tourist enterprises, agro-tourist infrastructure, ethnographic tourism.

In order to reduce the confrontation between scientific and industrial components of the innovation potential, scientists offer various organizational and economic mechanisms for implementation of developments with the lowest risk and losses for production and the greatest benefits for the agrarian economy. Formation of cluster systems, branch-territorial associations of business structures may be desirable. Their activities are aimed at close cooperation with scientific institutions, public organizations, local authorities. Clusters are one form from forms of systematic approach to the effective use of innovative potential. Their advantages are: Orientation of activity for the needs of the market, which is the most important factor in the formation of a general strategy of the enterprise; Inclusion in the cluster system and the formation of new enterprises contributes to improving the their providing by raw materials and other materials; Development

of processes of specialization and co-operation of production in clusters contributes to differentiated segmentation of the market taking into account certain assortment characteristics, which, in turn, provides the saving of transport costs, the rationalization of the division of labor, the exchange of experience and knowledge, information on new technologies, skilled personnel; The main purpose of their activity is the innovative development and investment of production at the expense of external and internal sources; The strategic development of each production structure of the cluster is carried out in accordance with the general strategic direction of the region's development.

The following benefits of clusters include: increasing of volumes and expanding of sector activities; diversification of the risk of its activities; increasing of opportunities for training and staff training; flexibility and efficiency of making managerial decisions; increasing of the invest-

ment attractiveness of production.

In 2017 the first Ukrainian agro-recreational cluster of tourist destination “HorboHory” was presented. The presentation of this association took place during an important regional event – the fair “Good Traditions of Galicia” based on the village Khorosno, as well as at the Agro-2017 exhibition [3]. The cluster itself was formed on the territory of the Pustomyty district of the Lviv region. It became the first cluster in Ukraine, which was started by the cooperation of agrarian and tourist enterprises of the Pustomyty district of Lviv region and the city Lviv. Thanks to the construction of objects of agro-tourist infrastructure (cottages, cafes, mini-hotels) already created about fifty jobs. In the future, it is planned to provide jobs not only to the inhabitants of the Pustomyty district but also to attract the inhabitants of the neighboring districts and owners of the farmsteads, which means up to 100 additional workplaces. In general, the stages of implementation of the agro cluster will take place in several autonomous areas. In particular, it is humanitarian, international, ecological and economic cooperation and exchange of experience with Poland and Belarus, with particular emphasis on tourism, scientific, production, religious and social components. In addition, together with the Institute of Agriculture of the Carpathian Region of the National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine and the Gzhytskyi National Veterinary and Biotech University of Lviv began work on the creation of an information platform, a summer camp for young people with master classes on

blacksmithing and wood processing, a master-school for making cheese, spinning wool, producing of home-made fruit jams, confectionery and jam, as well as conducting of educational activities for schoolchildren and students about sustainable rural development. The industrial and organizational infrastructure of the cluster is made up of farms “Radvan Nova”, “Mandziuk and K”, “Agrotem”, utility company “Zlahoda”, public organization “HorboHory”. Rakovets, Semenivka and Porshnya Rural Councils, Department of Agro-industrial Development of the Lviv Regional State Administration and Pustomyty Rayon Administration are involved in the activity of the cluster. The tourist mission of the cluster is to offer comprehensive recreational products for rural and green tourism primarily for tourists visiting Lviv, which located on 20 km from the cluster, and residents of the Lviv agglomeration. In addition, it is supposed to receive additional cluster income from the service of arrived tourists.

In the generally accepted structure of the classification of types of rural tourism, agroecocluster “HorboHory” has several positions at once: community ecotourism, traditional gastronomic tour, agritourism (harvesting), tourism for practical experience, and in the long run – ethnographic tourism.

The latter is facilitated by the natural-recreational and historical-cultural potential of the cluster, which looks like this: unique hump-mountain forest landscapes with picturesque outlooks, little hither paths, cliffs and groves, mushroom and berry places, a sacred healing spring in

village Rakovets, Holy Transfiguration Monastery of the Basilian Sisters in the village Berehy, lots of historical monuments, high quality homemade food products, and convenient logistics [4]. It should be noted that the local authorities are implementing the tourism potential of this territory not only through the local budget funds under its jurisdiction, but also at the expense of budget sectoral support, formed by means of EU programs, as well as from the state fund for regional development. Private sponsors and investors also involves into funding for this cluster structure.

The rather weak sides in the functioning of the agroecocluster “Horbohory” are, firstly, the lack of the latest biotechnologies, and, secondly, the lack of innovation introduction. Therefore, an agroecocluster should develop in the segment of traditional ecological products of agriculture.

However, Horbohory Agroecocluster is no doubt already a advanced pilot project at the national level in this area and has shown that such model is effective and can be implemented further.

Work is also continues under way on the formation of several agro-recreational clusters, which are intended to further develop the social, tourist and cultural potential of the country: 1) agroecological cluster “Frumushyka-Nova” in Tarutyn district of the Odessa region; 2) agro-

recreational cluster “Koblevo” resort in Berezan district of Mykolaiv region; 3) agro-ecological cluster “Medvino” in Ivankiv district of the Kyiv region; 4) agro-tourism cluster “Dykanka” in the Dykanka district of the Poltava region. Implementation of such projects will create a highly developed market for recreational services, which will accelerate the integration of Ukraine into the European economic space. In addition, the above-mentioned agro-ecological objects can become points of revival of the economic potential of rural territories, their restructuring on a new, innovative basis.

References

1. Важинський Ф.А. Диверсифікація та кооперація розвитку сільських територій регіону / Ф.А. Важинський, А.В. Колодійчук, О.С. Молнар // Наук. вісник Ужгородського ун-ту: зб. наук. пр. – Сер.: Економіка. – 2011. – Спецвип. 33, ч. 3. – С. 125-129.
2. Черторижський В.М. Кластерна модель організації туристичної діяльності – чинник виходу та закріплення туристичних фірм на зовнішніх ринках / В.М. Черторижський, А.В. Колодійчук // Науковий вісник НЛТУ України: зб. наук.-техн. праць. – Львів: РВВ НЛТУ України. – 2009. – № 19. – С. 76-81.
3. Official website of the Association of Hospitality Industry in Ukraine. Retrieved from <http://www.aigu.org.ua/agro-cluster.html>
4. Official site of the Pustomyty District State Administration. Retrieved from <http://pustomyty.gov.ua/news/>

РАСПРЕДЕЛЕНИЕ И СОБСТВЕННОСТЬ.

В.Я. Мач.

Устранение в СССР частной собственности на средства производства не оправдало связывавшихся с ним надежд на скачкообразный переход к более качественной общественной и экономической организации, основанной на новом социалистическом, якобы, образе хозяйствования. Более того, советское государство продемонстрировало свою полную несостоятельность, значительно уступив в экономическом соперничестве с действительно развитыми капиталистическими странами. Обещанный социалистический достаток, долженствующий превратиться со временем в коммунистическое изобилие, обернулся почти что постоянным нормированием и без того достаточно ограниченного потребления. Будучи не в состоянии преодолеть врожденные системные пороки, нежизнеспособный общественно-экономической строй приказал долго существовать всем остальным, вызвав, тем самым, всеобщее разочарование коммунистической идеей. Вместе с тем несправедливость общества, основанного на частной собственности на средства производства, также не вызывает никаких сомнений. Именно этим обстоятельством обусловлена справедливость взаимных злобных обвинений, которыми усердно обмениваются только что проявившие свою полную недееспособность, неутомимые борцы за

наше общее светлое прошлое, с одной стороны, и наемные радетели лучезарного настоящего и райского будущего для узкого круга избранных лиц, со стороны другой. Многочисленные идеологические шарлатаны, подобно назойливым ярмарочным зазывалам, соблазняют прохожий люд: одни – красочными описаниями легкомысленных прелестей общества почти что полной вседозволенности, другие – строгими, почти что монументальными изображениями сомнительных достоинств общества всеобщего самопожертвования в целях построения светлого будущего для грядущих поколений. Вот и мечется растерявшийся от обрушившегося на него обилия неизведанных ранее впечатлений народ между демократическими и коммунистическими политическими балаганами, выбирая, всяк для себя, зрелище наиболее соответствующее либо его порочным склонностям, либо неизбывным заблуждениям относительно возможности пришествия общества всеобщего благоденствия. В действительности соблазнительные видения и заманчивые надежды оборачиваются для подавляющего большинства дилеммой возникающей перед персонажами известных народных сказок: «направо пойдешь – рабочим будешь, налево завернешь – трудящимся останешься». Не видать к достойному че-

ловческому бытию ни проторенной дороги, ни даже указателя в непроходимое бездорожье. Для того, чтобы правильно разобраться в полной непроглядности дремучих политических дебрей, необходимо выявить ту общую основу, на которой покоится несправедливость советской системы тотального централизованного распределения совокупного результата общественного производства и несправедливость основанного на частной собственности на средства производства общества.

С возникновением и распространением отношений товарообмена, посредством которых человек все в большей и в большей мере удовлетворял свой интерес к результатам чужого труда, последовательно возникли отношения между рабовладельцем и рабом, феодалом и крепостным, капиталистом и рабочим. Все эти отношения являются отношениями между участниками совместной производственной деятельности, один из которых является собственником средств производства. Вот этот – один как раз и представляет собой наиболее загадочную фигуру, роль и место которой в производственном коллективе необходимо выяснить, прежде всего.

Собственник должен был бы самостоятельно использовать принадлежащие ему средства производства в процессе своей производственной деятельности, чего он, конечно, не в состоянии выполнить физически. Являясь участником совместной производственной деятельности, соб-

ственник вправе потребовать от всех остальных равного с ним вклада в средства производства, о чем он, однако, расчетливо умалчивает.

В свое время ни беглый раб, ни беглый крепостной даже в своих мыслях не замахивались на собственность рабовладельца и феодала в виде средств производства, стремясь убежать от нее как можно дальше. Однако собственники, действуя самым жестоким образом, каждый раз водворяли раба и крепостного на прежнее место, принуждая их с помощью насилия совместно использовать принадлежащие им, собственникам, средства производства. То же самое рабочие, многократно отказывавшиеся от совместного использования принадлежащих капиталистам средств производства. Да и крови на этой почве все они пустили друг другу совсем не мало.

Оказывается, далеко не все благополучно и однозначно обстоит с частной собственностью. Совместное использование принадлежащих им, собственникам, средств производства не только позволительно, но и весьма для них желательно. Что касается собственности в виде непомерной роскоши, то ее совместное использование является недопустимым. Налицо избирательное отношение самих частных собственников к различным составным частям своей собственности. Никто и никогда, однако, не допускает никаких исключений, настойчиво рассказывая пространные басни о святости и неприкосновенности частной собственности. Для того, чтобы понять, что та-

кое есть частный собственник и его частная собственность, обратимся к содержаниям форм собственности в различных общественно-экономических формациях.

Рабовладельческая форма собственности – это рабы и используемые совместно с ними земля и орудия труда. Феодалная форма собственности – это крепостные и используемые совместно с ними земля и орудия труда. Капиталистическая форма частной собственности – это используемые совместно с рабочими средства производства.

Руководствуясь тем, что земля и орудия труда являются, в соответствии с существующими на сегодняшний день представлениями, средствами производства, произведем соответствующие изменения в последовательности содержания форм собственности.

Рабовладельческая форма собственности – это рабы и используемые совместно с ними средства производства. Феодалная форма собственности – это крепостные и используемые совместно с ними средства производства. Капиталистическая форма частной собственности – это используемые совместно с рабочими средства производства.

Представляется целесообразным выяснить разницу между частной собственностью капиталиста и просто собственностью рабовладельца и феодала. Частной свою собственность назвала буржуазия еще тогда, когда сама она мыкалась в поисках справедливос-

ти, пытаясь освободиться от произвола самодержавной власти. В тех случаях, когда ей удавалось эту самую власть обуздать, буржуазия строго указывала ей на то, что ее, буржуазии, собственности, в отличие от собственности дворянской, является собственностью частной, а потому священной и неприкосновенной. Отсутствие какого-либо другого принципиального различия между частной собственностью и просто собственностью свидетельствует о тождественности этих понятий. В таком случае последовательность содержания форм собственности будет выглядеть следующим образом.

Рабовладельческая форма собственности – это рабы и используемые совместно с ними средства производства. Феодалная форма собственности – это крепостные и используемые совместно с ними средства производства. Капиталистическая форма собственности – это используемые совместно с рабочими средства производства.

Содержания различных форм собственности образуют собой следующую последовательность: рабы и средства производства – крепостные и средства производства – средства производства. Она выглядела бы более понятной, если бы можно было добавить рабочих к собственности капиталиста или, напротив, удалить рабов из собственности рабовладельца и крепостных из собственности феодала. Для выяснения необходимого действия выделим в содержании каждой формы собственности две составные

части. Одна из них – это собственно средства производства, которые, как постоянную составную часть, вынесем за воображаемые скобки. В воображаемых же скобках останется в чистом виде последовательность переменных составных частей содержания форм собственности на человека: раб – крепостной – ?, которая склоняет к тому, чтобы добавить рабочих к собственности капиталиста и получить тем самым полностью объяснимую последовательность в виде: раб – крепостной – рабочий. Вот такое, весьма заманчивое по своей простоте и логичности решение, которое, однако, будем иметь в виду до выяснения

практического смысла собственности на человека.

Раб может считаться собственностью рабовладельца только тогда, когда он работает под палящим солнцем или проливным дождем до полного изнеможения без какого-либо возмущения и даже малейшего ропота. Если раб работает на рабовладельца только потому, что является его собственностью, то зачем, спрашивается, надо заключать его в колодки и держать наготове постоянно занесенную над ним плеть? А затем, что только с помощью самого жестокого насилия и самых жестких форм угнетения можно получить его вынужденное согласие на практически безвозмездный каторжный труд, так как сам раб никогда не стал бы работать в нечеловеческих условиях только потому, что являлся собственностью рабовладельца. То же самое утверждение, с со-

ответствующими уточнениями, будет полностью справедливым в отношении крепостного и рабочего. Оказывается, что собственность на человека вообще не имеет никакого практического смысла, так как человек всего лишь подчинялся и подчиняется в настоящее время непомерным требованиям из-за постоянно довлеющего над ним насилия. То есть, раб и крепостной только назывались собственностью рабовладельца и феодала, не являясь таковой на самом деле также, как рабовладелец и феодал только назывались собственниками, не являясь таковыми в действительности. Полученный результат вынуждает удалить рабов из собственности рабовладельца и крепостных из собственности феодала в процессе внесения очередных изменений в последовательности содержания форм собственности, которая теперь выглядит следующим образом.

Рабовладельческая форма собственности – это используемые совместно с рабами средства производства. Феодалская форма собственности – это используемые совместно с крепостными средства производства. Капиталистическая форма собственности – это используемые совместно с рабочими средства производства.

То есть, рабы, крепостные и рабочие являются всего лишь участниками совместной с рабовладельцами, феодалами и капиталистами производственной деятельности. Представляется целесообразным выяснить практический смысл собственности на совмест-

но используемые средства производства. Понятие собственности представляется некорректным и в более широком смысле, так как утверждение о том, что кто-то является собственником чего-то равносильно утверждению о существовании каких-то отношений между человеком и различными физическими объектами окружающего нас материального мира, в нашем случае – между человеком и средствами производства. Неприемлемость такого утверждения представляется более чем очевидной, поэтому сам Маркс высказался в свое время в том смысле, что отношения собственности есть отношения между людьми. Однако и такое утверждение не соответствует действительности, так как само существование собственности исключает возможность существования отношений собственности. Собственность для человека – это то же самое, что суверенитет для государства, хотя доподлинно известно, что собственники едят не только других, но и друг друга и даже живьем, и тем не менее. Установленная бессодержательность понятия собственности позволяет внести окончательные изменения в последовательность содержаний форм собственности, которая теперь выглядит следующим образом.

Рабовладельческая форма собственности – не имела никакого реального содержания. Феодалная форма собственности – не имела никакого реального содержания. Капиталистическая форма собственности – не имела, и не имеет в настоящее время никакого ре-

ального содержания.

Это означает, что общественно-экономические формации изменялись не в соответствии с невозможными изменениями не существовавших форм собственности, а в соответствии с изменениями условий совместной производственной деятельности. Последовательность раб – крепостной – рабочий достаточно убедительно свидетельствует о том, что эти изменения заключались в изменениях жестокости насилия и методов угнетения, используемых частными собственниками в отношении остальных участников совместной производственной деятельности. Частные собственники всего лишь поделили между собой специфическую среду обитания человека, находясь в которой, каждый занимается деятельностью направленной на удовлетворение материальных и других своих потребностей.

Вот и добрались-таки до той самой общей основы, на которой покоится несправедливость советской системы тотального централизованного распределения и несправедливость основанного на частной собственности на средства производства общества, которой является не что иное, как насилие и угнетение. Где насилие, как известно, там и власть, а где власть, там всегда распределение. Если тоталитарная власть предполагает тотальное централизованное распределение совокупного результата общественного производства, то единоличная власть частного собственника предполагает его единоличное распределение ре-

зультатов совместной производственной деятельности. Получается, что власть и собственность есть понятия тождественные. О власти мы говорим, имея в виду отношения общественные и централизованное распределение некоторой части совокупного результата общественного производства. О собственности, – имея в виду отношения между участниками совместной производственной деятельности и единоличное распределение ее результатов.

То есть, распределение является самостоятельным общественным отношением, не зависящим от несуществующего права несуществующей собственности на совместно используемые средства производства, основанным на отношениях господства и подчинения, складывающихся в результате использования насилия в процессе неорганизованного экономического взаимодействия и сохраняющихся длительное время с помощью всевозможных методов угнетения.

Именно и только право единоличного распределения является в действительности священной и неприкосновенной прерогативой частных собственников, которую они берегут от посягательств на нее со стороны кого бы то ни было, как Кащей – собственную смерть. Достаточно лишить частных собственников одного только права единоличного распределения, как все они тотчас превратятся в равноправных со всеми остальными участниками совместной производственной деятельности.

Последовательность раб – крепостной – рабочий убедительно свидетельствует о неоспоримой исторической правоте Дюринга, утверждавшего о том, что наемный труд – это остаточное белое рабство. Действительно, осталось все: чрезмерная продолжительность рабочего дня, вредные и даже опасные условия труда, более чем недостаточная заработная плата, насилие и угнетение. Однако наиболее образованная часть российского дворянства полностью проигнорировала основанное на здравом смысле утверждение Дюринга, всецело доверившись трем составным частям марксизма, одной из которых являются гегелевские бредни в виде изобретенной Гегелем диалектики, а другой – краеугольный камень никчемной экономической теории Маркса в виде учения о несуществующей прибавочной стоимости.

Устранение несуществующей частной собственности на совместно используемые средства производства обусловило устранение реальных товарно-денежных отношений, необходимых для полноценного развития человеческого общества так же, как система кровообращения необходима для функционирования живого организма или круговорот веществ в природе – для животного и растительного мира. К несправедливости в человеческом обществе товарообмен имеет такое же отношение, какое имеет, например, та же самая письменность.

В результате таких, совершенно безответственных революционных

действий страна тотчас оказалась у разбитого корыта в виде натурального хозяйства, с которого начинали весьма и весьма отдаленные наши предки. Тотальное централизованное распределение совокупного результата общественного производства не допускает возможность использования другого образа хозяйствования за исключением заведомо неприемлемого неуправляемого самопроизвольного процесса в общественных и экономических отношениях, который и приключился в качестве агонии обреченного общественно-экономического строя. Были сторонники и более решительных революционных действий, предлагавшие полностью отказаться от использования денежной системы и перейти

к натуральному распределению продуктов труда. Если бы такое произошло, то тогда ладно пригнанные телогрейки и не на одну ногу подходящего размера галоши имели бы только члены Политбюро.

Таким образом, только устранение единоличного распределения результатов совместной производственной деятельности частными собственниками позволит совершить переход к более качественной общественной и экономической организации и получить тем самым продолжение просматриваемой в истории развития общественных отношений последовательности, которое (продолжение) обозначено вопросительным знаком: раб – крепостной – рабочий – ?.

12. Економіка підприємств та управління виробництвом.

МАКСИМІЗАЦІЯ РІВНЯ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА ЗА ДОПОМОГОЮ ФІНАНСОВОГО ЛЕВЕРЕДЖА

Петренко О.П.

кандидат економічних наук, доцент Одеський державний аграрний університет

Шевченко А.А.

кандидат економічних наук, доцент

Одеський державний аграрний університет

Проаналізовано інструментарій та метод оптимізації структури капіталу підприємства, а саме фінансовий леверидж. Запропонований порядок розрахунків щодо формування оптимальної цільової структури капіталу, що дасть змогу спрогнозувати зростання рентабельності капіталу та фінансової стійкості підприємства на майбутнє.

Ключові слова: капітал; фінансовий леверидж; ефект фінансового левериджу; диференціал фінансового важелю; плече фінансового важелю; структура капіталу.

Key words: capital; financial leverage; effect of financial leverage; differential financial leverage; arm of financial leverage; capital structure.

Сталий розвиток економіки України потребує розв'язання низки невідкладних завдань, одним з яких постає підвищення ефективності використання капіталу суб'єктів господарювання в умовах ринку. Недосконале його використання в господарській практиці призводить до погіршення прогресивної виробничої динаміки, генерування фінансових ризиків, втрати виробничої конкурентоспроможності [1, 3].

Таким чином, одним з головних завдань будь-якого підприємства є максимізація рівня рентабельності капіталу при певному визначеному рівні фінансового ризику, яке реалізується різними методами. Найпоширенішим з основних механізмів реалізації цього

завдання є фінансовий леверидж.

Фінансовий леверидж характеризує використання підприємством позикових коштів, яке впливає на зміну коефіцієнту рентабельності власного капіталу. Тобто фінансовий леверидж являє собою об'єктивний фактор, що виникає з появою позикових коштів в обсязі використовуваного підприємством капіталу, який дозволяє йому отримати додатковий прибуток на власний капітал.

Показник, що відображує рівень додатково генерованого прибутку на власний капітал за різної частки використання позикових коштів, називається ефектом фінансового левериджу, який розраховується за ф.1:

$$E\Phi L = (1 - C_{nn})x(BPa - B_k)xPK/CK, (1)$$

Де Спп – ставка податку на прибуток, у десятинний дробі;

В наведеній формулі розрахунку ефекту фінансового левєриджу, можна виділити три основні складові:

податковий коректор фінансового левєриджу $(1 - Спп)$, який показує ступінь прояву ефекту фінансового левєриджу у зв'язку з рівнем оподаткування прибутку;

диференціал фінансового левєриджу $(BPa - B_k)$, який характеризує різницю між валовою рентабельністю активів і середнім розміром відсотка за кредит;

коефіцієнт фінансового левєриджу (PK/CK) , який характеризує суму позикового капіталу, що використовується підприємством, в розрахунку на одиницю капіталу.

Практичний розрахунок ефекту фінансового левєриджу з метою максимізації рівня рентабельності капіталу за реальними даними фінансової звітності проведено на прикладі ТОВ «Трофімова» Овідіопольського району Одеської області за 2016 рік.

$$E\Phi L = (1-0,18)x(0,126-0,23)*6471/24959=0,82x(-0,104) x 0,259 = -0,022.$$

При цьому ставку податку за кредит приймаємо умовно в розмірі 18%, а коефіцієнт валової рентабельності активів розраховуємо як відношення прибутку від звичайної діяльності до оподаткування до вартості активів підприємства на кінець року. У такому разі будуть враховані всі результати діяльності підприємства, як доходи, так і витрати.

Отже, ефект фінансового левєриджу є негативним, рівень його достатньо низький за умов господарювання 2016 року. Для оптимізації структури капіталу в ТОВ «Трофімова» за критерієм максимізації рівня фінансової рентабельності необхідно провести її розрахунок за різних рівнів фінансового левєриджу, результати якого представлені в табл. 1.

В ТОВ «Трофімова» капітал має тенденцію до збільшення. За 2014-2016 рр. його сума збільшилася на 12205 тис.грн. Оскільки темпи приросту власного капіталу мають позитивне значення, а темп приросту позикового капіталу взагалі від'ємне значення, плече фінансового важеля зменшилося на 0,632.

З таблиці 1 видно, що на підприємстві відбулося зростання коефіцієнта фінансового левєриджу, хоча він залишається від'ємним, тобто суми і частки позикового капіталу, призводить до збільшення фінансової рентабельності (рентабельності власного капіталу). Але все ж таки питома вага позикового капіталу в загальній структурі капіталу підприємства залишається невеликою і навіть зменшується у 2016 році в порівнянні з 2014 роком, це не може призвести до високого ступеня залежності підприємства від кредиторів та ризику неплатоспроможності.

Отже, враховуючі, що підприємство знаходиться в стадії розвитку діяльності і повинно будувати стратегію зростання, необхідно розробити заходи щодо поліпшення структури капіталу.

Зміни, які відбулися в структурі капіталу в ТОВ «Трофімова» з позицій

інвесторів і підприємства можуть бути оцінені по-різному. Для банків та інших кредиторів кращою є ситуація, “коли частка власного капіталу у клієнтів більш висока – це виключає фінансовий ризик, що й спостерігається в ТОВ «Трофімова» за звітний 2016 рік.

Виходячи з усього вищевикладеного, можна зробити висновок про те, що аналізованому підприємству для поліпшення структури капіталу необхідно підвищити частку позикових коштів у джерелах фінансування за рахунок залучення різних видів кредитних ресурсів, це збільшить рентабельність власного капіталу на 1,5%.

Отже, запропонований порядок розрахунків щодо формування оптимальної цільової структури капіталу дасть змогу не тільки оперативнo й оптимально структурувати капітал ТОВ «Трофімова», а й спрогнозувати зростання рентабельності капіталу та фінансової стійкості підприємства на майбутнє, розробити загальні можливі напрями підвищення ефективної діяльності підприємства в цілому.

Список використаних джерел

1. Сологуб С. Оптимізація джерел формування капіталу підприємств, як передумова досягнення ефективності господарювання / С. Сологуб, Н. Фідоренко// Збірник наукових праць ДЕТУТ.-2016.- №35.-С.339-347
2. Семенов А.Г. Оптимізація структури капіталу підприємства за критерієм максимізації його рентабельності / А.Г. Семенов, О.В. Ярошевська// Держава та регіони.- 2014.- №5.-С.117-128
3. Дяченко О.П. Дієвість механізмів державного управління у сфері протидії тіньовій економіці в Україні// І.Ю. Гришова, О.П.Дяченко////Право та державне управління: збірник наукових праць / [за ред. А. О. Монаєнка]. – Запоріжжя: КПУ, 2016. – № 3(24). – С.183-190.
4. Гришова І. Ю., Стоянова-Коваль С. С. Інвестування стратегій інноваційного розвитку суб'єктів аграрної сфери України / Вісник Сумського національного аграрного університету серія «Економіка та менеджмент». – №4 (68). – 2016 – С.12-16
5. Гришова И.Ю. Аналитическое обеспечение управления структурой оборотных активов молокоперерабатывающих предприятий./ И.Ю.Гришова, М.Ю.Щербата.// Вектор науки ТГУ. Серия: Экономика и управление. – Тольятти. Россия. – 2013. № 2 – С.23-26.
6. Дерій Ж.В., Галицький О.М. Стратегія удосконалення інноваційно-інвестиційної державної політики щодо розвитку аграрного виробництва в Україні. Український журнал прикладної економіки. 2017. Том2. № 4. С.6-11.

12. Економіка підприємств та управління виробництвом.

ПЛАНУВАННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ ОНОВЛЕННЯ ВИНОГРАДНИХ НАСАДЖЕНЬ

Топов А.Г.

к.е.н., асистент кафедри економічної теорії і економіки підприємства Одеський державний аграрний університет

Ключові слова: аграрне виробництво, планування та прогнозування, виноробні підприємства.

Key words: agrarian production, planning and forecasting, winemaking enterprises.

Збільшення площ під виноградники, зростання їх врожайності та валового збору винограду є запорукою того, що виноробні підприємства будуть забезпечені якісною сировиною, необхідною для виробництва високоякісної продукції, яка зможе конкурувати на світових ринках.

Одним з основних напрямів вкладання інвестицій у виноградарсько-виноробному підкомплексі є інвестиції спрямовані на оновлення виноградних насаджень та закладку нових. Вони є матеріальною основою всього підкомплексу.[1] Розглядаючи площі закладки нових насаджень в динаміці, очевидно, що щороку їх розмір зменшувався, як в основних виноградарських областях, так і в країні в цілому. За період з 2009 по 2016 роки площа щорічної закладки нових виноградників зменшилась більше, ніж у 10 разів. Практично, такі ж тенденції спостерігаються по основних виноградарських регіонах України. [3]

Така тенденція матиме наслідком не тільки продовження скорочення пло-

щі виноградних насаджень, а й прискорення цього процесу в наслідок їх старіння, що в свою чергу може негативно вплинути й на врожайність винограду. Загалом в Україні в період 2011-2016 років було закладено 3865,2 га нових виноградників. Якщо розглядати дані по Одеській області, то протягом зазначеного періоду було закладено виноградних насаджень загальною площею 1435,4 га.[3]

Для сталого розвитку виноградарства однією з головних умов є систематичне, регулярне оновлення виноградних насаджень і це вимагає значних капіталовкладень, які будуть мати невисокий термін окупності та високі комерційні ризики. [2, 5-7]

Успішний розвиток підприємств виноградарсько-виноробного підкомплексу значною мірою залежить від оптимального ціноутворення на їх продукцію. [4] Ціна повинна враховувати усі суспільно-необхідні витрати праці та матеріальних засобів на всіх етапах виробництва товару і забезпечувати отримання достатнього рівня прибутку.

Для зменшення ризиків та підвищення інвестиційної привабливості, на нашу думку, слід використовувати методику планування та прогнозування окупності інвестицій у виноградарство.

Планування та прогнозування складається з декількох етапів:

1. Визначення об'єму інвестицій на закладку 1 га виноградних насаджень.

2. Визначення величини прибутку який може бути використаний на оновлення виноградних насаджень щорічних відрахувань у «фонді інвестицій».

3. Визначення мінімально-необхідного рівня рентабельності вирощування винограду для забезпечення надходження достатньої кількості ресурсів.

4. Порівняння запланованого рівня цін з середнім прогнозованим по ринку, для визначення доцільності здійснення інвестицій.

При тривалості експлуатації насаджень 40 років, з урахуванням термінів початку плодоносіння 3-5 років, необхідна доля щорічного оновлення насаджень становить 5%. Прибуток від реалізації винограду повинен бути не меншим ніж щорічні витрати на оновлення насаджень.

На основі наведеної методики можемо вивести формулу (1) розрахунку мінімально-необхідного рівня рентабельності вирощування винограду для підтримки регулярного оновлення б

$$R_{\text{мн}} = \left(\frac{B3 \times K_0}{y} \right) \div \text{Соб} \times 100\%, \quad (1)$$

де:

$R_{\text{мн}}$ – мінімально-необхідний рівень рентабельності, %

K_0 – коефіцієнт оновлення, розраховується, як необхідний відсоток щорічного оновлення поділений на 100.

$B3$ – вартість закладки 1 га нових виноградних насаджень, грн.

U – урожайність виноградних насаджень, ц з 1 га.

Соб – собівартість вирощування винограду на площі 1 га, грн.

Таким чином систематичне планування та прогнозування закладки нових виноградних насаджень сприятиме поліпшенню умов для залучення приватних інвестицій не тільки у розширення виробництва, а і у створення інновацій, кількісному та якісному зростанню всього виноградарсько-виноробного підкомплексу.

Література:

1. Галицький О.М. Механізми управління інноваціями у системі управління бізнес-структурами аграрного виробництва / О.М.Галицький // Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. – Вип. 1 (12). – Полтава: ПДАА. – 2016. – С. 89-92.
2. Galitsky O. M., Stoyanova-Koval S. S., Nikoljuk O. V. The strategic imperatives of institutional regulation of the investment processes in the food industry / O. M. Galitsky, S. S. Stoyanova-Koval, O.V. Nikoljuk // Scientific bulletin of Polissia. – 2017. – №3. – p. 166-171
3. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
4. Лупенко Ю.О. Сучасні тенденції розвитку ринку продукції виноградарства в Україні/Ю.О. Лупенко//Виноградарство та виноробство: міжвідомчий науковий збірник. – Одеса: ННЦ "ІВіВ ім. В. Є. Таїрова", 2015. – Вип. 52. – С. 119 – 122
5. Наумов О.Б. Механізм державно-

- приватного партнерства як інструмент стабілізації інвестиційного процесу./ О.Б.Наумов, С.С.Стоянова-Коваль// Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. 2016. – № 6. – С.98-105.
6. Гришова І.Ю., Економічна стійкість як індикатор ефективності системи економічного захисту та безпеки підприємств. Стан та проблеми розвитку національної економіки в умовах перманентних кризових явищ. Колективна монографія/І.Ю.Гришова,О.А.Хлистун/ за ред. д.е.н, професора Непочатенко О.О.. – Умань: Видавець «Сочинський», 2015. – С.171-178.
7. I. Gryshova, O.Krasnorutsky A. Kravchuk, S. Stoianova- Koval. Modern position of agricultural business in Ukraine under the conditions of the state`s fiscal policy/ Innovative approaches in the management of competitiveness of business: collective monograph./ edited by A. Berezin,M.Bezpartochnyi,in 2 vol./ ISMA University.-Riga: «Landmark» SIA, 2016. – Vol.-p.124-134.

Бухгалтерський облік і аудит

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДІАГНОСТИКИ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Бурденюк Т.Г.

Кандидат економічних наук,
доцент Кафедра обліку в державному секторі економіки та сфері послуг
Тернопільський національний економічний університет

Ключові слова: аналіз, діагностика, оцінка, конкуренція, середовище, стратегія, прибуток, фактор.

Keywords: analysis, diagnostics, estimation, competition, environment, strategy, profit, factor.

Трансформація сучасної системи аналітичних досліджень зумовлена зростаючим впливом зовнішнього середовища на діяльність підприємства, нестабільністю економіки, відсутністю достовірної інформації про фінансовий стан підприємства. У результаті інструментарій економічного аналізу розширюється за рахунок нових прийомів і засобів, які дозволяють врахувати ці явища. Система аналітичної діагностики має ряд переваг, основними з яких є оцінка факторів внутрішнього та зовнішнього середовища й забезпечення аналітичної підтримки підприємства при розробці та реалізації конкурентної стратегії.

Аналізуючи дефініції терміну «діагностика» можна підсумувати, що домінуючим є процесовий підхід до трактування суті діагностики, причому більшість авторів основним об'єктом її дослідження вважають фінансово-майновий стан та ефективність діяльності. Зокрема І.А. Бланк,

досліджуючи природу та методи аналітичної діагностики банкрутства, трактує діагностику як процес та поділяє його на два етапи – експрес-діагностику і фундаментальну діагностику [1]. Причому система експрес-діагностики банкрутства забезпечує раннє виявлення ознак кризового розвитку підприємства і дозволяє прийняти оперативні заходи для їх нейтралізації, а фундаментальна діагностика банкрутства дозволяє одержати найбільш розгорнуту картину кризового фінансового стану підприємства і конкретизувати форми і методи майбутнього його фінансового оздоровлення». На думку Е. М. Короткова, діагностика – прийом встановлення і визначення ознак і причин деформацій і відхилень об'єкта від норми, тенденцій, задуму, цілі та ін. [2]. Ф. Ф. Аунапу трактує діагностику як метод аналізу стану виробничої системи для виявлення й усунення в ній диспропорцій, що сприяють появі «вузьких місць», тобто «хвороб» ви-

робничого організму» [3]. А. П. Ковальов підкреслює: «Діагностика банкрутства – вид фінансового аналізу, що націлений на виявлення якомога раніше збоїв і недоліків у діяльності підприємства, потенційно небезпечних з погляду можливості настання банкрутства» [4].

Розглядаючи діагностику фінансово-господарської діяльності підприємства як етап управлінського процесу можна стверджувати, що вона покликана виявляти порушення пропорцій у фазах кругообігу капіталу (експрес-діагностика), а також ідентифікувати причини цих порушень (фундаментальна діагностика). Виходячи із вищезазначеного пропонуємо розгля-

дати експрес-діагностику як первинний етап діагностичного процесу (управлінського процесу), що дає змогу «за слабкими сигналами» – ранніми і неточними ознаками виявляти можливості настання кризової ситуації на підприємстві.

Експрес-діагностика – це сукупність аналітичних процедур, за допомогою яких можливо за короткий термін та використовуючи обмежену кількість показників задовольнити інформаційні потреби як внутрішніх, так і зовнішніх користувачів.

Експрес-діагностика спрямована насамперед на аналітичну оцінку внутрішнього середовища діяльності підприємства.

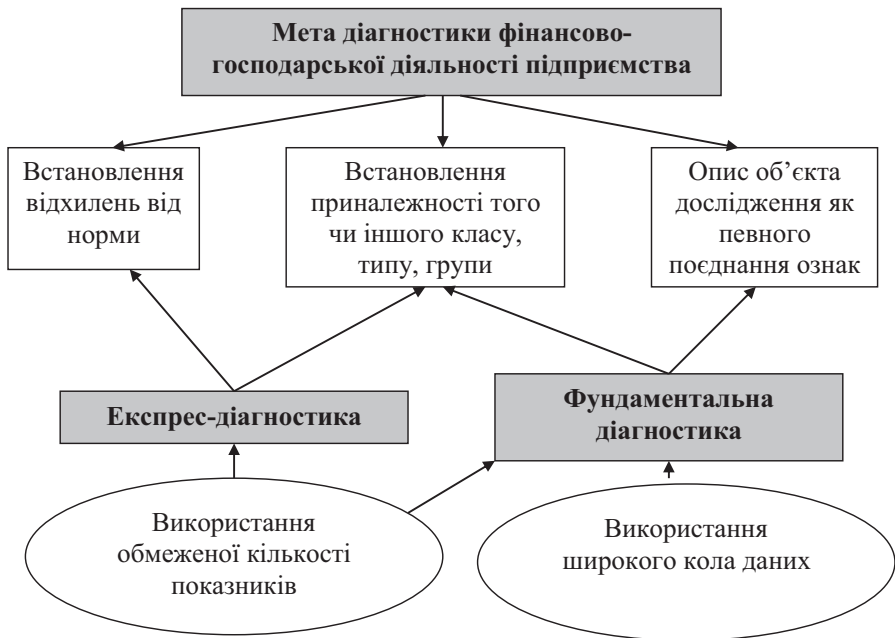

Рис. 1. Схематичне зображення мети діагностики фінансово-господарської діяльності підприємства.

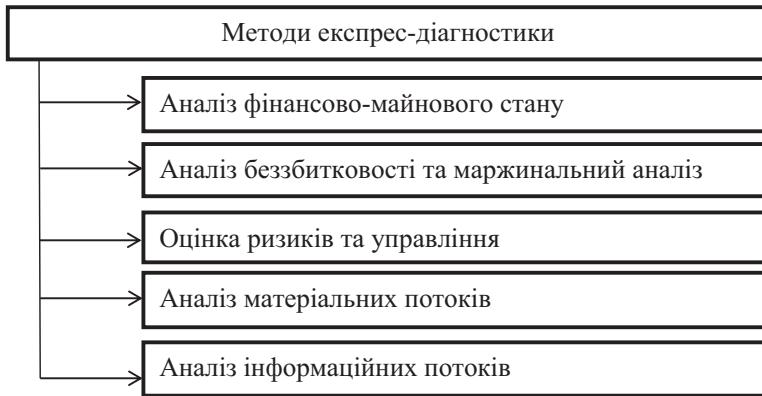

Рис. 2. Методи експрес-діагностики.

Внутрішнє середовище включає низку параметрів (ресурсів): технічних, технологічних, кадрових, просторових, організаційної структури, фінансових ресурсів і стратегічного потенціалу. Діагностика внутрішнього середовища має на меті оцінку слабких і сильних сторін підприємства. Внутрішнє середовище справляє постійний та безпосередній вплив на функціонування господарської системи, має декілька зрізів, стан яких у сукупності визначає потенціал підприємства, тобто його здатність виконувати поставлені перед ним завдання.

Фундаментальна діагностика дає змогу виявити не лише ознаки настання кризової ситуації на підприємстві, а й саму кризу і причини її появи – одержати комплексне уявлення про фінансово-майновий стан підприємства й систему заходів щодо його покращення.

Фундаментальна діагностика фінансово-господарської діяльності

підприємства здійснюється за допомогою оцінки фінансового стану на основі комплексного аналізу з метою поглиблення результатів оцінки кризових параметрів фінансового розвитку суб'єкта господарювання, отриманих у процесі експрес-діагностики. В процесі проведення фундаментальної діагностики визначаються основні фактори, що зумовлюють кризовий розвиток:

- незалежні від діяльності суб'єкта господарювання зовнішні фактори;
- залежні від діяльності – внутрішні фактори.

І зовнішні, і внутрішні фактори в процесі дослідження поділяють на підгрупи. Так, із зовнішніх факторів розглядаються суто ринкові (рівень попиту, пропозиції, стабільність валютного ринку тощо), фактори, що формують загрозу банкрутства суб'єкта (інфляція, рівень безробіття, стабільність законодавчої та податкової бази), і фактори, які структура визначає са-

Рис. 3. Система експрес-діагностики підприємства [5].

можливо з урахуванням специфіки своєї діяльності [6].

Внутрішні фактори пов'язані з операційною, інвестиційною та фінансовою діяльністю і визначають використання основних коштів, структуру поточних витрат, тривалість будівельно-монтажних робіт, структуру та ліквідність активів, дебіторську заборгованість, рівень фінансових ризиків тощо.

Діагностика фінансово-господарської діяльності є частиною загальної стратегії підприємства, вона передбачає розробку системи експрес-діагностики загрози банкрутства, що дозволить сформувати механізм фінансового оздоровлення суб'єкта господарювання і забезпечить його вихід із кризового стану. Однією зі складових успішного менеджменту підприємства є методичне забезпечення діагностики фінансово-господарської ді-

яльності, що включає різні підходи та інструменти проведення діагностики.

Література.

1. Антикризисное управление: Учебник. 2-е изд., доп. и перераб. / Под ред. проф. Э.М. Короткова. М.: ИНФРА-М, 2005. 620 с.
2. Аунапу Ф. Ф. Диагностика производственных систем. – Иркутск: ИЦНТИ, 1975. – 39 с.
3. Бланк И. А. Основы финансового менеджмента. – К.: Ника-Центр, 1999. – 512 с.
4. Ковалев, А. П. Диагностика банкротства. – М.: Финстатформ, 1995. – 96 с.
5. Бурденюк Т. Г. Стратегічний аналіз факторів зовнішнього середовища // Збірник наукових праць. – Кам'янець-Подільський. – 2009. – С. 406-411.
6. Бурденюк Т. Г. Особливості діагностики фінансово-майнового стану установ державного сектору економіки // Економіка, підприємництво та бізнес-культура: трансформації в умовах розвитку інновацій: матеріали міжнар. наук.-прак. конф. – Херсон, 2015. – С.204-206

НАУКОВО – ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ІННОВАЦІЙ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Добрянська Н.А.

доктор економічних наук, професор
Одеський національний політехнічний університет

Попович В.В.

доктор економічних наук, професор
Одеський державний аграрний університет

Згадова Н.С.

кандидат економічних наук, доцент
Одеська державна академія технічного регулювання та якості

Ключові слова: інновації, інноваційні процеси, теорія інновацій.

Keywords: innovations, innovation processes, theory of innovations.

Питання економічного зростання на основі активізації інноваційних процесів, які є основою формування економіки нового типу – економіки знань – останнім часом набувають все більшої актуальності у світі. Вибір стратегічного вектору розвитку України в напрямку європейської інтеграції поставив проблему відповідності параметрів соціально-економічного розвитку України параметрам провідних країн світу, які вже здійснили якісні перетворення в системній організації інноваційних процесів і перейшли на новий щабель розвитку як у сфері наукомісткого виробництва, так і у сфері надання послуг високої якості.

Й. Шумпетер розробив власну теорію економічного зростання – теорію інновацій. На думку Й. Шумпетера, інновації (нововведення) складають основу економічного розвитку.

Учений обґрунтував підхід до класифікації нововведень за видами діяльності, спрямованими на отримання інноваційного продукту [1]:

- виготовлення нового, тобто ще невідомого споживачам блага;
- впровадження нового, тобто практично невідомого у даній галузі промисловості, методу (способу) виробництва або комерційного використання відповідного товару, в основу якого покладено наукове відкриття;
- освоєння нового ринку збуту, на якому дана галузь промисловості ще не була представлена, незалежно від того, чи існував цей ринок раніше, чи ні;
- визначення (здобуття) нового джерела сировини або напівфабрикатів незалежно від того, чи існувало це джерело раніше, або воно вважалося недоступним, або його ще лише належало створити;

• проведення відповідної реорганізації, наприклад, забезпечення монопольного положення або навпаки, підірвання монополії іншого підприємства.

Для подальшого розгляду загальнотеоретичних засад категорії інноваційного розвитку насамперед дослідимо поняття «інновація», поряд або замість якого доволі часто застосовується термін «нововведення». Поняття «innovation» уперше з'явився в наукових дослідженнях ХІХ ст. («інновація» походить від пізно-латинського «innovato», що означає «оновлення» або «поліпшення», або англійського – «innovation», що означає нововведення») [2].

Під терміном «інновація» розумілася особлива культурна цінність (матеріальна або нематеріальна), яка сприймалася людьми як нова саме в конкретний час та в конкретному місці. І лише на початку ХХ століття стали вивчатися закономірності виникнення інших інновацій – технічних, які стали відображатися терміном нововведення. Дослідник А. Арутюнов вважає, що поняття «нововведення» є одним із варіантів перекладу англійського слова «innovation». Буквальний переклад з англійської мови означає «введення новацій» або, як зазначає науковець, «введення новин». Під «новиною» А. Арутюнов розуміє новий порядок, новий звичай, новий метод, винахід, нове явище. Українське словосполучення «нововведення» в буквальному розумінні також означає «введення нового», а саме, процес запровадження певних новацій (інновацій) [2].

Відносно нове тлумачення поняття «інновація» з'явилося на початку ХХ ст. – у результаті змін, що відбулися в світовій економіці, і дістало подальшого аналізу та розвитку в 30-ті роки минулого століття [3;4].

Для більш поглибленого дослідження, доречно розглянуто основні підходи до формування системи управління інноваційним розвитком підприємств для забезпечення ефективної діяльності.

Література

1. Romer P. Endogenous technological change / Pol Romer // The Journal of Political Economy. – 1990. – Vol. 98. – № 5. – P. S71 – S102.
2. Арутюнов Ю.А. Формирование региональной инновационной системы на основе кластерной модели экономического региона / Ю.А. Арутюнов // Корпоративное управление и инновационное развитие экономики Севера: Вестн. научно-исслед. центра корпоративного права, управления и венчурного инвестирования Саратовского гос. ун-та. – 2008. – № 4. – Режим доступа: <http://koet.syktu.ru/vestnik/2008/2008-4/1/1.htm>.
3. Добрянська Н.А. Необхідність формування системи управління інноваційним розвитком регіону / Н.А. Добрянська, О.С. Урбановська // Економіка та управління: сучасний стан і перспективи розвитку: матеріали ІІІ Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 23-24 листопада 2017 р.) / Гол. ред. І.А. Педько – Одеса: ОДАБА, 2017. – с. 202-204
4. Добрянська Н.А. Науково – теоретичні основи конкурентоспроможності підприємства / Н.А. Добрянська, М.О. Варгатюк// Теоретичні, методологічні та практичні аспекти конкурентоспроможності підприємств: монографія / за заг. редакцією проф. О.Г. Янкового. – Одеса, Атлант, 2017. – 514с. (с. 29-37).

IMPROVING THE SYSTEM OF PAYMENT RELATIONS WITH SUPPLIERS AT INDUSTRIAL ENTERPRISES

Zhyvets Alla

PhD in Economics

Associate Professor at the Department of «Natural Science Training»
Odessa National Polytechnic University

Tverdohlib L.M.

Third year student Chair of economics, management and administration,
Kherson Polytechnic Colledge, ONPU

Zdrachevska L.S.

Teacher, Kherson Polytechnic Colledge, ONPU

Keywords: payment, suppliers, enterprise.

In today's market conditions, when manufacturing enterprises have sufficient independence, there is much tension around the issue of payment relations between suppliers and buyers. This is due to the fact that the constant rotation of economic means leads to continuous renovation of different payments. One of the most common types of payments is the payments with suppliers.

Payment system with suppliers is of vital importance for any manufacturing enterprise operating in a crisis. Proper organization of payment transactions ensures the stability of the turnover of the enterprise, strengthening its contractual and payment discipline, as well as its financial status. The problem is now becoming ever more important at manufacturing enterprises, where paying capacity of business partners and promptitude in payment is a guarantee of rhythmic work and stable financial conditions of the enterprise.

One of the industrial enterprises we are investigating in the Kherson region is

the private joint- stock company SADA battery factory. PAT SADA has constantly got payment relations with suppliers and contractors. Suppliers include enterprises supplying raw material and other tangible goods, as well as providing various types of services (electricity, water, gas, etc.). They also perform various kinds of work (major overhaul and in-line repair of fixed assets, etc.). The most frequently suppliers in this region are TOV Megatex, TOV Akkomorg, FOP Andrukhiv, TOV Expert Shin, TOV Ritm, Tov Dnipropetrovska Khimichna Kompaniya. PAT SADA accounts payable to suppliers in 2017 is presented in fig.1.

Payments to suppliers are carried out after shipment of goods and materials, performance of work, provision of services or at the same time in agreement with the enterprise or on its behalf.. Without any consent of the enterprises, by direct debit, the requirements made on the basis of measuring devices indicators for sold gas, thermal and electric energy are

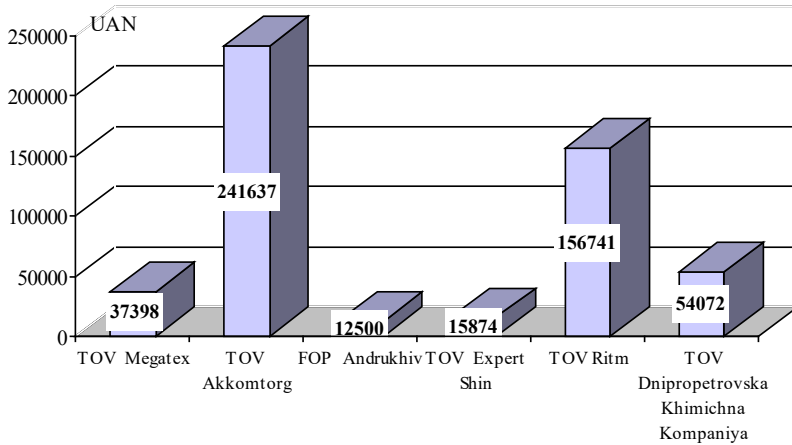

Fig.1 State of PAT SADA accounts payable to suppliers

paid without acceptance. As well as for using the telephone, postal and telegraph services. The particular relationship between the enterprise and suppliers is made in the form of a contract [1].

Currently, due to economic circumstances, different forms of contracts are applied.

Most often the company uses purchase/sale agreements. The advantage of this form is that the settlement relationships are monetary in nature. A similar form to purchase/sale agreement is a supply agreement. Both types of contracts contain information on the type of material assets flow, their quantity and value, as well as the terms of delivery and payments.

In other words, the contracts contain all the necessary physical and cost indicators. The agreements pay attention to the quality of products, their packaging, procedure of delivery and payments. They also reflect the responsibility of the parties for failure or improper performance of obligations, the procedure of dispute

resolutions, term of the contract, force-majeure circumstances, legal addresses and payment details of the parties.

If the contracts provide for payment on delivery or partial prepayment, the deadlines for payment of advance money and final payments, as well as penalties for late payment, must be specified.

The basis for displaying payables to suppliers is the payment documents and documents evidencing the fact of implementation of the agreement (consignment bills, receipt vouchers, acceptance certificates, work and services completion certificate etc.).

An important circumstance of creating an enterprise's debt to suppliers is the moment of transfer of ownership of the acquired property from the supplier to the buyer. The threat to the company is that a significant increase in receivables reduces the financial sustainability of the company and requires the need to attract additional sources of funding which reduces the company's profits. Excess of accounts payable

over accounts receivable may lead to insolvency of the enterprise [2].

High-quality payment management at the enterprise is a guarantee of its financial stability. The disadvantages in it lead to financial losses, for example, in the case of past-due debt with a limitation period, a need arises to write off the debt as a loss of enterprise, or the untimely repayment of accounts payable. As a consequence, the company has financial losses in the form of penal sanctions. In order to improve the payment system at PAT SADA, the following steps must be taken:

a) Firstly, draw up a payment calendar, which will allow to control the timely payment of all settlement documents.

b) secondly, to organize accounting of payments with suppliers in the following areas:

- payment documents, with the payment due date not occurred;
- unpaid payment documents in due time;
- payments for overdue paying.

Such accounting organization will allow the enterprise to distribute payment receipts more appropriately, that is, according to the data of such organization, the enterprise management team sees immediately which accounts need to be paid primarily, and for which settlement documents the payment due date has not occurred.

c) thirdly, it is also recommended to organize the optimal document flow (preparing consolidated payment documents, mark payment on the day of receipt to the bank, etc.) – this will allow to shorten the time for these transactions and to comply

with the requirements for timely execution of documents. Besides the conclusion of contracts and agreements only with solvent contractors can reduce the risk of non-payment for goods shipped (a preliminary assessment of their solvency is required).

d) the fourth, the use of the most effective forms of payment (depending on the specific situation and the availability of funds) encourages timely payment for material assets in a down enterprise economy.

The introduction of a cash management system by means of estimating, analyzing, forecasting cash flows facilitates the maximum attraction of funds into cash cycle, acceleration of their turnover, and, as a consequence, improvement of the financial condition of the enterprise.

We believe that it is also necessary to ensure continuous improvement of the internal management reporting forms on payment operations (based on the information generated by the system of analytical accounting), which will increase the information capacity and analytical accountability and facilitate the deepening of economic analysis.

It is also possible to apply other methods of checking the payments:

- sending letters with a request to confirm in writing the amounts on the settlement accounts;
- seconding the employees of the accounting department to enterprises
- reconciliation of amounts by telephone, facsimile messages;

The recommendations regarding the improvement of the system of PAT SADA

payment relations with suppliers will facilitate the increasing of the working capital turnover, increase the efficiency of capital use, and consequently, stimulate profitability – the main goal of the enterprise.

References:

1. Vlasjuk. H.V. The ways of improvement of payment accounting with suppliers. / H.V. Vlasjuk // State and regions. Series: Economics and entrepreneurship. – 2009. – №5. P. 40–44.
2. Ometsinska I.Y. Liabilities to suppliers and contractors: main point, conditions of recognition and accounting / I.Y. Ometsinska // Innovative Economy. – 2012. – №11. – P. 264–267.

GEOINFORMATION TECHNOLOGIES IN LAND MANAGEMENT

Shchepak Vira

PhD in Engineering, Associate Professor Poltava National Technical Yuri Kondratyuk University, Ukraine

Shariy Grigoriy

Doctor of Economics Sciences, Associate Professor
Poltava National Technical Yuri Kondratyuk University, Ukraine

Senenko Inna

PhD in Economics, Associate Professor,
Kyiv National University of Trade and Economics, Ukraine

Keywords: management, land resources, geoinformation technologies, bulk database.

In the conditions of the reformation of land relations and the integration of Ukraine into the world economic space, issues of land resources management acquire a specifically relevant. By nature, land resources are a special object of socio-economic and socio-political relations, so they need a fundamentally different management system.

An efficient and high-quality system of information provision of government bodies is an integral part of effective land management. The implementation and usage of modern information technologies in management activities enable to provide information and analytical support for making managerial decisions on the effective use and land protection.

Problems of land resources management were undertaken by such scholars as Tretiak A., Dorosh O., Boklab V., Poliakova I., Sichko S., Hohol T., Isachenko O., Tishchenko O., Shevchuk S. and others.

A famous researcher on land resources

A. Tretiak notes the duality of “land resources”, which belong simultaneously to several qualitatively different systems: natural and social (social), which affects the management of land resources [1, 11].

Boklab V. points out that “when deciding on the management of territories, there is no complex multidisciplinary information” [2, 22]. In his opinion, it is necessary to create a modern information system, which is one of the important tasks in the area of state and municipal management of territories. According to him, the management of the development of territories should be based on the system of information support, which is based on information on land resources [2, 23], which can be formed in the form of geographical information [3, 214].

In studies Poliakova I. noted that an important segment of scientific research is the definition of effective models of territorial management based on the eco-

logical and economic approach [4]. Sichko S. is considering the opportunity of monitoring usage as a management tool that can provide system monitoring of the state of land in order to timely identify changes, their assessments, prevent negative processes and eliminate the consequences [5].

In the works of Hohol T., the focus is on the unity of territorial management and management of land resources [6, 176]. At the same time, the study of Isachenko A. showed that land management is not properly used in the management of territories [7, 34]. Therefore, organizational coherence between the adoption of administrative decisions on the development of territories and the use of land resources, which are a component of nature, means of production, territorial basis and the object of real estate [7, 176].

At the same time, there is an understanding of the need to implement existing geographic information systems (GIS) in the management of land resources [8, 186]. Shevchuk S. developed the structure of the information – analytical system using geoinformation systems for improving the management and preservation of ecological security of lands [9, 16].

The land information environment creation measures of the efficiency of land resources management improvement, usage and protection of land become specifically relevant and cause the need to improve the system of information provision.

There is a need for a systematic approach to the automated spatial description of territories with their multifactor and significant amount of data. This led

to automation of the processes of collecting, storing and processing data using modern computer technology – geographic information systems.

Under current conditions, GIS technologies can act as the basis for effective land management. They make it possible, using cartography, to make spatial descriptions of territories, land structures, characterize and analyze objects of the environment, reflect real events, etc.

The methodological basis of data formalization processes in GIS is the digital simulation of land placement, which combines the processes of collecting primary information, its modeling, processing and document creation.

GIS technologies make it possible to combine a model image (electronic map display) with tabular type information (statistics, lists, indicators, etc.). The range of maps is extremely wide: topographical, thematic, ecological, soil and other maps.

The description of spatial data in GIS consists of two parts: spatial coordinates and attributes. In GIS, spatial data is represented by vector and raster models.

Vector model contains information about points, lines, contours and surfaces. It is encoded and stored as a set of coordinates. Polygonal objects, such as land, have a cumulative closure of coordinates. Raster model is optimal for working with objects that have a continuous character change properties, such as types of soils.

So the geographic information systems store data on land resources in the corresponding set of thematic layers of maps combined by spatial arrangement. The main layer contains a geographically

bound terrain map. Other layers carry information about objects which are located in this territory are superimposed on it: they may be land, soil, land use restrictions, etc. The database is formed in the form of maps with a set of layers of information.

Geographic information systems have the ability to integrate many sources of information, which, in turn, requires the cooperation and interaction of the territorial management of land resources. Geoinformation systems also help to establish relationships between different parameters. Through analytical operations, it is possible to process data and receive new information, which serves as the basis for making optimal managerial decisions. All analyzed information is stored in GIS databases.

So the development of land management is possible with the effective use of modern GIS technologies that enable the formation of a bulk database of spatial data and thus provide the need for information about the territory, objects, infrastructure, landscape, ecological and agrochemical characteristics of land plots and so on.

REFERENCES

1. Tretyak, A. M. & Dorosh, O. S. (2015), Land Management, Vinnytsya: Nova Knyha, 360 p.
2. Boklug, V. A. (2007), Improvement of the state information system for monitoring the quality of land, Derzhava ta rehiony, No. 4, pp. 22 – 27.
3. Boklug, V. A. (2009), Integrated Land Information Systems as a Mechanism for Improving Land Management, Aktual'ni problemy derzhavnoho upravlinnya, No. 1, pp. 213 – 220.
4. Polyakova I., (2012), Kontseptual'ni osnovy ta orhanizatsiyno ekonomichnyy mekhanizm ekolohizatsiyi upravlinnya pryrodokhoronnyy terytoriyamy [Conceptual bases and organizational and economic mechanism of environmental management of protected areas], Efektyvna ekonomika, No. 78. – Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1843>.
5. Sichko S., (2010), Formuvannya metodolohiyi upravlinnya rekreatsinyy terytoriyamy, [Formation of the methodology of management of recreational territories], Efektyvna ekonomika, No. 3. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=160>.
6. Gogol, T. V. (2011), Formation of the system of state regulation of land relations and management of land use in rural areas, Teoriya ta praktyka derzhavnoho upravlinnya, Vol. 4, pp. 174 – 181.
7. Isachenko, O. P. (2013), Possibilities of land management for the management of territories located near water bodies, Zemleustriy, kadastr i monitorynh zemel', No. 1 – 2, pp. 27 – 35.
8. Tishchenko, O. (2012), Geoinformation systems – the basis of evaluation of urban areas by local authorities, Visnyk Natsional'noyi akademiyi derzhavnoho upravlinnya pry Prezydentovi Ukrainy, No. 2, pp. 186 – 190.
9. Shevchuk, S. A. (2008), Improvement of management of the reclaimed territories on the basis of the information-analytical system of ecological and land reclamation monitoring, Abstract, Kiev, Ukraine, 22 p.

Економіка і управління народним господарством

АКТУАЛЬНІСТЬ ФОРМУВАННЯ ЛОГІСТИЧНИХ СТРУКТУР УПРАВЛІННЯ В АГРОПРОМИСЛОВОМУ КОМПЛЕКСІ

Пантюк І.П.

аспірант Херсонський державний аграрний університет, Україна

Ключові слова: логістика, ринок, економічні процеси, агропромисловий комплекс, логістичні структури управління, товарні потоки.

Keywords: logistics, market, economic processes, agro-industrial complex, logistics management structures, commodity flows.

Перетворення останніх років в економічному житті України призвели до глибоких змін в системі господарських зв'язків між підприємствами, починаючи з порядку формування таких зв'язків і закінчуючи результатами їх реалізації в процесі міжвиробничого обміну продукцією.

Для подолання кризових явищ в економіці необхідно провести глибокі перетворення в системі взаємовідносин, прав і відповідальності на всіх рівнях і у всіх господарських сферах, пов'язаних з посиленням керованості економічними процесами, використанням прогресивних організаційно-економічних форм, які сприяють зниженню невизначеності і ризиків для всіх господарюючих суб'єктів – учасників ринку. Серед численних проблем, пов'язаних з побудовою цивілізованого ефективного ринку, однією з найбільш актуальних, комплексних і багатоаспектних є створення сучасних логістичних структур управління і, перш за все, в агропромисловому комплексі країни.

Зміни в економіці, поряд з низкою позитивних наслідків, обумовлених еко-

номічною свободою товаровиробників і торгово-посередницьких структур, супроводжувалися і серйозними негативними моментами. Збільшилися обсяги нераціональних перевезень, виявилася значно порушеною стабільність взаємовідносин між господарюючими партнерами, при цьому виділилися ланки в процесі обігу товарів. Недостатньо відпрацьованим є механізм функціонування системи державних закупівель продовольства, агропостачання і лізингового обслуговування товаровиробників, зберігається диспаритет цін на промислову та сільськогосподарську продукцію. На стан справ в агропромисловому комплексі впливає негативна макроекономічна ситуація: криза в інвестиційній сфері, неефективність державного регулювання економіки, наявність величезного тіньового обороту, криміналізація економіки, деградація галузевої і відтворювальної структури.

В умовах розпаду колишньої системи господарювання на рівні галузей і регіонів довгий час не розроблялися якісь загальні для ланок ланцюга поставок агропромислового комплексу стратегії

розвитку в умовах ринку, що сприяло погіршення фінансового стану суб'єктів господарювання, вибуття об'єктивно необхідних потужностей, посилення соціальної напруженості. Знос потужностей в галузі склав більше 50%. Руїнування сформованих протягом попередніх десятиліть економічних взаємовідносин між учасниками агропромислового комплексу призвело до порушення багаторічних господарських зв'язків по всьому ланцюжку поставок.

У зв'язку з негативними наслідками реформування системи товарних потоків особливої актуальності набуває проблема формування логістичних структур управління в агропромисловому комплексі, оскільки стан продовольчих ринків визначає стан продовольчої безпеки країни.

Переваги логістичних методів управління особливо явно проявляються в компаніях, що діють в умовах постійного динамізму попиту і пропозиції, що мають складні господарські зв'язки, включаючи міжнародні. Аналіз вітчизняної та зарубіжної практики показує, що розробка інтегрованої системи логістики пов'язана з рішенням безлічі організаційних і технічних завдань, забезпечуючи при цьому зниження широкого кола витрат виробництва та обігу[3]. Так як логістика керується принципами раціонального управління товарно-матеріальним потоком, то необхідно створювати такі організаційні системи, які б відображали цей потік. Інтеграція принципів логістики та маркетингу в організаційну структуру управління (ОСУ) в агропромисловому комплексі

передбачає зосередження функцій, пов'язаних зі збутом виготовленої продукції у відділах маркетингу і логістики. Така структура створює широкі можливості логістичної оптимізації матеріального потоку на етапах дослідження ринкової ситуації, постачання матеріалів, сировини, а також на етапах розподілу, реалізації продукції споживачам та післяпродажного обслуговування [4].

Отже, створення логістичних структур управління в агропромисловому комплексі, дозволить забезпечити єдність економічних інтересів входять в ці системи господарюючих суб'єктів з метою їх успішного функціонування і розвитку в умовах динамічної ринкової кон'юнктури на базі економічно ефективної організації товарних, транспортних, фінансових та інформаційних потоків.

Література:

1. Сток Дж. Р. Стратегическое управление логистикой / Дж. Р. Сток, Д. М. Ламберт ; [пер. с 4-го англ. изд.]. – М.: ИНФРА, 2005. – 797 с.
2. Поняття логістичної системи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gist1.ru/logistichni-sistemi/21-ponyattya-logis.html?start=1168> 11. (дата звернення 24.02.2018)
3. Сакун К.В. Особливості логістизації підприємств в ЄС: [Економічна конвергенція країн Європейського Союзу: доповідь та перспективи для України: кол. моногр. / під ред. д.е.н., проф. В.І. Покотилової.] – Херсон: ПП Вишмерський В.С., 2013. – С.92 – 101.
4. Хрупович С.Є. Економічне оцінювання та управління збутовою діяльністю підприємств: дис.. канд.. екон. наук: 08.06.01 / С.Є. Хрупович. – Львів, 2005. – 202 с.

Економіка і управління народним господарством

РОЗВИТОК ЗАГОТІВЕЛЬНОГО ОБІГУ І ЗАКУПІВЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

Сакун А.Ж.

к.е.н., доцент Херсонський державний аграрний університет, Україна

Ключові слова: агропромисловий комплекс, сільськогосподарська продукція, аграрний ринок, інфраструктура, канали реалізації, державні закупівлі, споживча кооперація.

Keywords: agro-industrial complex, agricultural products, agrarian market, infrastructure, sales channels, public procurement, consumer cooperation.

Сільськогосподарське виробництво і переробна промисловість є двома найважливішими підсистемами агропромислового комплексу. Доповнюючи один одного, вони в сукупності утворюють інтегровану систему новими якісними характеристиками, орієнтованими на максимальне задоволення попиту на продукти харчування. Перехід виробництва сільськогосподарської продукції на приватну основу та поява великої кількості недержавних ринково орієнтованих виробників передбачає створення відповідної підтримуючої агробізнесовий сектор ринкової інфраструктури, яка дозволила б розширити канали реалізації сільськогосподарської продукції та сировини. Серед напрацьованих вітчизняних вчених та науковців можна зустріти наступне визначення ринку закупівлі сільськогосподарської продукції: – це сукупність економічних відносин з приводу організації та купівлі-продажу сільськогосподарської продукції [1, с. 366].

Як відомо, основна маса виробленої сільськогосподарської продукції за ра-

дянських часів розподілялася державою через планові державні закупівлі та заготівлі сільськогосподарської продукції системою споживчої кооперації, а також канали оптової і роздрібно торгівлі. Близько 85% товарної продукції сільськогосподарського виробництва закуповувалось державою і реалізовувалось населенню та переробним підприємствам через систему матеріально-технічного забезпечення, державну та кооперативну торгівлю [2, с. 114]. У вільну реалізацію (в основному через колгоспні ринки та магазини міськкоопторгів) поступали до 10-15% агропродукції, вирощеної у підсобних господарствах населення та продукції, що залишалася у колгоспів і радгоспів після виконання ними планів державних закупівель. До тепер у вітчизняній практиці функціонування аграрного ринку не створено мережі державних та професійних організацій, які б сприяли збалансуванню попиту та пропозиції на ринку сільськогосподарської продукції через відповідні механізми реалізації продовольчої продукції, га-

рантували суб'єктами ринку її збут на конкурентній основі та за вигідною ціною.

Виробничо-господарська діяльність сільськогосподарських підприємств і товариств, селянських (фермерських), домашніх підсобних господарств охоплює собою цілеспрямовану, з метою забезпечення реалізації і одержання прибутку, організацію збуту (продажу) виробленої сільськогосподарської продукції. Здійснення збуту (продажу) вироблених і виготовлених продуктів харчування та сільськогосподарської сировини становить собою, по-перше, реалізацію виробником належного йому права власності на цю продукцію, реалізацію його права розпорядження нею; по-друге, організація збуту (продажу) своєї продукції є проявом його права на підприємницьку діяльність; по-третє, раціональна організація збуту (продажу) продукції забезпечується одержанням її власником відповідного прибутку (доходу), без чого виробничо-господарська діяльність була б нецільною і непотрібною.

Формування в Україні аграрного ринку та посилення сільськогосподарського виробництва на товарну форму, змінили структуру каналів реалізації продукції, які стали більше відповідати умовам ринку. З'явилися аграрні біржі, аукціони, торговельні дома. Таким чином, з часом, створені і ефективно функціонуючі раніше канали реалізації частково деградували, окремі – зберегли свою роль, з'явилися нові канали ринкового типу[3].

Формування державних ресурсів сільськогосподарської продукції, забезпечення населення продовольством, а переробних підприємств – необхідною сировиною значною мірою залежить від чітко налагодженої системи договірних відносин із закупівель цієї продукції у її виробників. Забезпечення потреб у продукції сільського господарства для бюджетної сфери, формування державного резервного та елітного насінневих фондів і генетичного фонду у тваринництві здійснюється через державний контракт. Виробники сільгосппродукції самостійно розпоряджаються своєю продукцією, реалізуючи її за державними контрактами та іншими договорами через біржі, торгівлі та контрактіві будинки, заготівельні та посередницькі організації.

В міру налагодження діяльності спеціалізованих аграрних бірж закупівлі частини сільгосппродукції здійснюються шляхом торгів ф'ючерсними та форвардними контрактами на цих біржах. Оскільки біржова торгівля сільгосппродукцією ще не досягла належного рівня, заготівельні та інші організації закуповують цю продукцію безпосередньо у її виробників переважно за договорами контрактації.

За договором контрактації виробник сільгосппродукції зобов'язується виробити і передати заготівельникові такої продукції (контрактантові) у власність, повне господарське відання або оперативне управління вироблену ним продукцію в обумовлені догово-

ром строки у кількості та асортименті, передбачених цим договором, а контрагент – сприяти виробникові у виробництві ним сільгосппродукції, прийняти та оплатити її за обумовленими цінами. Але, зміни, які відбулися за останні десятиріччя, призвели до практичної ліквідації заготівельної галузі системи.

Важливою складовою ринку АПК України залишається споживча кооперація, через яку здійснюється понад 60 % роздрібного товарообігу на селі. Вона закупає в сільськогосподарських підприємств усіх форм власності та населення продукцію рослинництва і тваринництва. У сучасних умовах роль споживчої кооперації в торгівлі має зрости, особливо в глибинних сільських районах, де розвиток торгівлі на низькому рівні, незадовільна насиченість ринку продовольчими і промисловими товарами.

Значущим у ринковій інфраструктурі є подальший розвиток кооперативних ринків. Їхнє значення зростає з розвитком селянських господарств, розширенням особистих підсобних господарств на селі, коли зростає потік сільськогосподарської продукції. Си-

стема кооперативних ринків значно знижує витрати обігових коштів на кожну гривню товарообігу. Вона зменшує транспортні витрати та поліпшує торговельне обслуговування населення.

Разом з тим, при відповідній державній підтримці, взаємодії кооперативних ринків з заготівельними організаціями дасть змогу забезпечити ефективну реалізацію закупленої сільськогосподарської продукції та які залишаються одним із важливих каналів її реалізації.

Література:

1. Політична економія. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів/Заред. В.О.Рибалкіна, В.Г.Бодрова. – К., Академвидав, 2004. – 627 с
2. Формування галузевих ринків України: перехідний період [за ред. В.О. Точиліна]. – К.: Фенікс, 2004.- 332 с.
3. Сакун А.Ж. Інфраструктурне забезпечення збуту продукції аграрних підприємств: монографія / Л.О. Мармуль, А.Ж. Сакун, М.М. Степанова. – Херсон: Айлант, 2011. – 188 с.
4. Сакун А.Ж. Перспективи розвитку інфраструктури аграрного ринку Херсонської області / А.Ж. Сакун // Облік і фінанси АПК. – 2012. – №1. –С. 132-135

